

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä

**KESKI-SUOMEN JA POHJANMAAN
MAAKUNTIEN VERKOSTOITUNUT
VAMMAISTYÖN
KEHITTÄMISYKSIKKÖ-HANKE**

POKEVA

**VÄLIRAPORTTI
syksy 2008**

Tero Oinonen, Ulla Yli-Hynnälä, Armi Mustakallio

2007–2009

Sisältö

JOHDANTO

1. HANKKEEN ESITTELY	3
1.1 Rahoitus	3
1.2 Hankkeen organisoituminen	4
1.3 Vastuut ja päätöksentekoprosessi.....	4
1.4 Johtoryhmä.....	5
1.5. Ohjausryhmä.....	5
2. HANKKEEN TAVOITTEET.....	6
2.1. Vammaisen henkilö ja hänen läheisensä saavat arkeensa liittyvät palvelut lähipalveluna	6
2.1.1. Haastava käyttäytyminen erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä	6
2.1.2 Varhaiskuntoutuksen kehittäminen	8
2.1.3 Henkilökohtainen avustajajärjestelmä	13
2.1.4 Asumispalvelut	16
2.2. Uusien työskentelymallien ja palveluohjausmenettelyn laaja käyttöönotto yhteistoiminta- alueilla.....	18
2.2.1. Palveluohjausmenettelyn käyttöönottaminen ja kehittäminen	18
2.3 Tieto- ja viestintäteknologian sekä sähköisten asiointipalvelujen laaja hyödyntäminen ja saaminen osaksi vammaispalvelutuotantoa	21
2.3.1 Tulkkipalvelut ja etätulkkauksen edistäminen	21
2.4 Turvata vammaistyön ammattilaisten täydennyskoulutustarpeet ja vertaistuki sekä tukea vammaistyötä tekevien uusien työmenetelmien käyttöönotossa	24
2.5. Tiedonmuodostus.....	26
2.5.1 Käyttäjänäkökulma ja osallistava toimintatapa	26
2.5.2. Yhteyksien luominen asiakastyön kehittämisen, oppilaitosten, koulutuksen ja soveltavan tutkimuksen välille	28
2.5.3 Kansainvälinen yhteistyö	28
2.5.4 Tutkimus	28
3. MUU OSALLISTUMINEN JA TOIMINTA	29
4. HANKKEEN TULEVAISUUS	30

JOHDANTO

POKEVA on yksi sosiaali- ja terveysministeriön (STM) rahoittamista kehittämissyksikkö-hankkeista, joita toimii Suomessa yhteensä n.50. Vammaistyöhön erikoistuneita kehittämissyksiköitä on neljä ja muut kolme toimivat Kaakkois-Suomessa, Pohjois-Suomessa ja Uudellamaalla. Kehittämissyksiköt ovat tällä hetkellä STM:n ja kuntien yhdessä rahoittamia kaksivuotisia hankkeita. STM:n on teettänyt sosiaalialan kehittämishankkeen (toimintavuodet 2002–2007) organisoinnista arvioinnin ja siinä todetaan, että kehittämishanke on ollut kunnianhimoinen uudistushanke mutta siltä on puuttunut ohjelmateoria, joka olisi kytkenyt valtakunnalliset osahankkeet toisiinsa (STM 2007:48, 3).

Lisäksi arvioinnissa todetaan, että jatkossa tulisi rahoittaa suurempia alueellisia ja seudullisia hankkekokonaisuuksia (STM 2007:48, 64;71). Kehittämissyksikköjen tavoitteena onkin muodostaa pysyvä rakenne alueensa kuntien tutkimus- ja kehittämistoimintaan (Heinämäki 2006). POKEVA:n toimialue kattaa neljä maakuntaa (Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi ja Pohjanmaa), joiden alueella on vuoden 2008 alussa 87 kuntaa. Toiminta-alue muodostaa tarpeeksi laajan toiminnallisen kokonaisuuden, jotta vammaistyön kehittämiselle on todellista pohjaa.

POKEVA -hankkeen toiminta-aikana on tarkoitus saada kehittämistyö siihen vaiheeseen, että se täyttää sille hankesuunnitelmassa asetetut tavoitteet ja samalla täyttää kehittämissyksiköille asetetut yleiset kriteerit. Keskeisenä tarkoituksena on myös mahdollisuuksien mukaan ja resurssien asettamisissa rajoissa edistää STM:n vammaistyön kehittämiseen asettamia tavoitteita vammaistyön eri osa-alueille riippumatta siitä onko niitä kirjattu hankesuunnitelman tavoitteisiin. Uudistuva vammaislainsäädäntö ohjaa ja suuntaa myös hankkeen eteenpäin vientiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (KASTE) vuosille 2008–2011 todetaan, että kuntiin on luotava pysyvä sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon kehittämisrakenne, jossa hyödynnetään aikaisempi kehittämistyö. POKEVA pyrkii osoittamaan, että se voi toimia osana Kaste-ohjelman myötä luotavaa pysyvää kehittämisrakennetta.

1. HANKKEEN ESITTELY

1.1 Rahoitus

Hanketta rahoittaa STM yhdessä kuntien kanssa. Kuntarahoitukseen osallistuvat seuraavat tahot: Jyväskylän maalaiskunta 5500 €/vuosi (yht. 16 500 €), Jyväskylän kaupunki 5500 €/vuosi (yht. 16500 €), Jämsän kaupunki 1000 €/vuosi (yht. 3000 €), Kivijärven kunta 90 €/vuosi (yht. 270 €), Kyyjärven kunta 100 €/vuosi (yht.300 €), Saarijärven kaupunki 600 € /vuosi (yht. 1800 €) ja sopimuskuntayhtymä Keski-Pohjanmaan sairaanhoito- ja erityis-huoltopiiri 12 060 €/koko hankkeen toiminta-aika sekä Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä 60 750 €/koko hankkeen toiminta-aika.

Hankkeen kokonaiskustannukset vuosille 2007–2009 ovat enintään 444 720 €, mistä STM:n osuus on 333 000 € ja kuntien ja kuntayhtymien osuus on 111 180 €. Hankkeen hallinnoinnista vastaa Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, joka on tehnyt sopimuksen hankkeen organisoinnista ja kustannuksien jakaantumisesta sopimuksen hankkeessa rahoittajina olevien tahojen kanssa.

1.2 Hankkeen organisoituminen

Hankkeen organisoitumista voidaan hahmottaa kaavio 1:n avulla. Hankkeen ohjauksesta ja seurannasta vastaa Länsi-Suomen lääninhallitus, jolle hanke toimittaa maksatushakemukset ja loppuraportin. Jos hankkeen talouteen tai hankesuunnitelmaan tulee olennaisia muutoksia, joille tulee hakea lääninhallituksen hyväksyntä, silloin toimivaltainen taho on hankkeen johtoryhmä. Hankkeen ohjausryhmän keskeisin tehtävä on seurata ja ohjata hankkeen käytännön toimintaa toimintasuunnitelman avulla.

Kaavio 1.

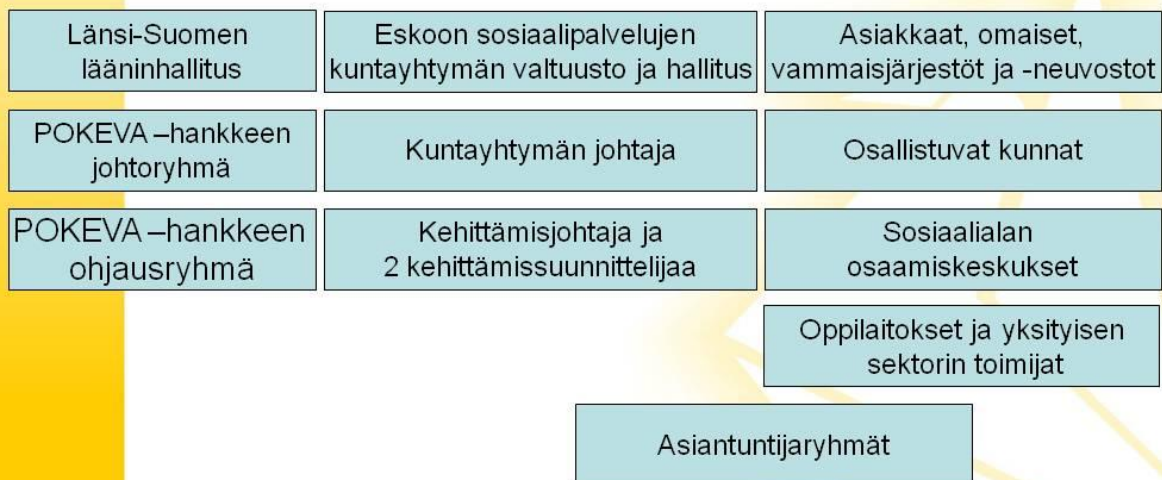
**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

**Kehittämisyksikön (POKEVA)
organisaatiokaavio**

Ohjaus ja seuranta

Johtaminen

Osallistuminen ja yhteistyö

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

1.3 Vastuut ja päätöksentekoprosessi

Hankkeen johtamisrakenne on selkeä. Hankkeen vetovastuussa on Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän kehittämisjohtaja toimipaikkanaan Seinäjoki. Kehittämisjohtajan esimiehenä toimii Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän johtaja ja kehittämisjohtajan alaisena toimii kaksi kehittämissuunnittelijaa, joista toisen toimipaikka on Jyväskylässä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa ja toisen Seinäjoella Eskoon palvelukeskuksessa. Lisäksi hanke palkkaa resurssien sallimissa rajoissa harjoittelijoita tekemään kehittämisjohtajan ja kehittämissuunnittelijan määrittelemiä tehtäviä. Kehittämisyksikkö toimii opiskelijoiden harjoittelupaikkana.

Kehittämisjohtaja raportoi säännöllisin väliajoin kehittämissyksikön toiminnasta kuntayhtymän hallitukselle ja valtuustolle. Kehittämisjohtaja ja kehittämissuunnittelijat noudattavat työssään ja päätöksenteossään kuntayhtymän hallintosääntöä. Kehittämisjohtaja vastaa päivittäisessä toiminnassa hankkeen toteuttamisesta ja talousarvion seurannasta.

1.4 Johtoryhmä

Hankkeen johtoryhmään kuuluvat:

Jouni Nummi, johtaja, Eskoon sosiaalipalvelujen ky.

Marja Heikkilä, johtaja, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Juha Luomala, kehitysjohtaja, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus

Matti Kaivosoja, ylilääkäri, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ky.

Tero Oinonen, kehittämisjohtaja, POKEVA-hanke

Johtoryhmä kokoontui vuonna 2008 kerran 16.9 STM:n järjestämän KASTE -ohjelmaa käsitelleen seminaarin yhteydessä Helsingissä Kuntatalolla. Johtoryhmän jäsenet olivat paikalla Matti Kaivosojaa lukuun ottamatta. Johtoryhmässä käytiin läpi hankkeen talousarvio ja keskusteltiin POKEVA:n tulevaisuudesta KASTE -ohjelmassa. Johtoryhmä päätti, että POKEVA:lle haetaan jatkora-hoitusta KASTE -ohjelmasta.

1.5. Ohjausryhmä

Hankkeen ohjausryhmän jäsenet on koottu eri yhteistyötahojen edustajista.

Varsinaiset jäsenet:

Tuula Mulju, kehittämissuunnittelija, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus

Kirsi Hakala, sosiaalityöntekijä, Seinäjoen kaupunki

Nadja Suomela, vammaispalvelun johtaja, Vaasan kaupunki

Aila Peräjoki, aluejärjestösihteeri, Invalidiliitto

Päivi Häggblom, psykologi, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ky.

Tuula Salo, suunnittelija, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sirpa Lammi, palvelukodin johtaja, KVPS Tukena Oy

Seija Parviainen, vammaispalvelujen johtaja, Jyväskylän kaupunki

Kaija Rissanen, sosiaalipalvelujen johtaja, Jyväskylän maalaiskunta

Leila Rutanen, vs. vammaispalvelujohtaja, Jämsän kaupunki

Helena Koskimies, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Varajäsenet:

Ossi Pursiainen, regional socialdirectör, Kårkulla samkommun

Eija Ala-Toppari-Peltola, sosiaalitoimen johtaja, Kauhavan kaupunki

Mona Blomqvist, johtava sosiaalityöntekijä, Pietarsaaren kaupunki

Maija-Liisa Pokela, kuntoutussihteeri, Kuurojen liitto

Matti Kaivosoja, ylilääkäri, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ky.

Seija Ollila, yliassistentti, Vaasan yliopisto

Minna Niemistö, sosiaalityöntekijä, Kaustisen kunta

Pirjo Kohonen, sosiaalijohtaja, Saarijärven kaupunki

Heli Vertanen, sosiaalijohtaja, Kivijärven ja Kyyjärven kunnat

Anne-Mari Hård-Janhonen, puheenjohtaja, Jyväskylän kaupungin vammaisneuvosto
Teppo Kröger, akatemiatutkija, Jyväskylän yliopisto

Ohjausryhmä on kokoontunut viisi kertaa vuosina 2007–2008: 21.9.07 Seinäjoella, 3.12.07 Jyväskylässä, 3.3.08 Kokkolassa, 9.6.08 Vaasassa ja 10.11.08 Seinäjoella.

2. HANKKEEN TAVOITTEET

Hankkeen väliraportin tarkoituksena on palvella hankkeen läpivientiä ja etenemisen seuranta. Väliraportti ohjaa ja jäsentää hanketyöntekijöiden työtä. Väliraportin avulla lääninhallitus, kuntayhtymän hallitus, hankkeen ohjausryhmä, asiantuntijaryhmät ja muut sidosryhmät voivat seurata hankkeen etenemistä. Väliraportti tarjoaa myös hankkeen arvioinnin kannalta tärkeää tietoa, koska siitä käyvät ilmi mihin on pyritty ja mistä arviointitietoa voi löytää.

Väliraportissa käydään läpi hankkeessa tehty työ syksystä 2007 lokakuuhun 2008 asti. Väliraportti tulee toimimaan myös loppuraportin pohjana.

2.1. Vammainen henkilö ja hänen läheisensä saavat arkeensa liittyvät palvelut lähipalveluna

2.1.1. Haastava käyttäytyminen erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä

Haastavasta käyttäytymisestä puhuttaessa tarkoitetaan yleensä käyttäytymistä, jonka joko ympäristö ja/tai henkilö itse kokee ongelmana. Haastavaa käyttäytymistä esiintyy sekä kehitysvammaisilla että muilla erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä. Perheet ja työntekijät kohtaavat yhä lisääntyvässä määrin ongelmallisia tilanteita, joihin haetaan tukea ja apua asiantuntijoilta. Palvelujärjestelmää on kehitetty vastaamaan myös näiden asiakkaiden tarpeisiin, mutta ei vielä riittävästi. Erityisesti on pulaa kaikkein haastavimmin käyttäytyvien asiakkaiden tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalveluista. Kehittämistä tarvitaan palvelukokonaisuuksien luomiseksi, asiantuntijuuden lisäämiseksi ja yhteistyön selkiyttämiseksi eri palveluorganisaatioiden välillä (mm. erityishuolto ja psykiatria). Riittävät, asiantuntevat ja oikea-aikaiset palvelut auttavat ja tukevat asiakasta ja perhettä selviämään mahdollisimman pitkään omassa asuinympäristössään.

Kehittämissyksikön tavoitteena on vastata tähän tarpeeseen kehittämällä haastavasti käyttäytyville asiakkaille palvelujen kokonaisuuden malli, joka sisältää jalkautuvat asiantuntijat, tutkimus- ja kriisiavun, kuntoutusjaksot, tilapäishoidon ja pitempiaikaisen kuntouttavan asumisen. Koulutuksen, vertaistuen ja käsikirjan kokoamisen avulla lisätään asiantuntijuutta hoito- ja kuntoutustehtävissä toimivilla.

Toiminta

Haastavan käyttäytymisen asiantuntijaryhmä on koottu hankealueen toimijoista sekä asiakkaiden edustajasta. Ryhmän jäseninä ovat tällä hetkellä psykologi Raisa Hilakari (pj.) Eskoon sosiaalipalvelujen ky, sairaanhoitaja Marika Mutka, Eskoon sosiaalipalvelujen ky., ohjaaja Emilia Takala, Eskoon sosiaalipalvelujen ky., kehittämisspäällikkö Raija Mansikkamäki, ASPA, lääkäri Seija Raudasoja, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, asumisohjaaja Raija-Liisa Kivijärvi, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, toimitusjohtaja Marja-Leena Saarinen, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö, kuntoutusohjaaja Aulikki Pärnänen, Jyväskylän mlk., ohjaaja Mirka Oinonen, Jyväsky-

län kaupunki, pj. Ari Hartikainen, Keski-Suomen autismiyhdistys, kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio, POKEVA-hanke ja kehittämissuunnittelija Ulla Yli-Hännilä (siht.), POKEVA-hanke. Keski-Suomessa on kokoontunut lisäksi pienempi työryhmä kehittämissuunnittelija Armi Mustakallion johdolla 2.11.07, 15.1.08 ja 11.8.08 liittyen Keski-Suomen palvelujen kuvaamiseen ja käsikirjan työstämiseen. Työryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet kuntoutusohjaaja Aulikki Pärnänen, Jyväskylän maalaiskunta, suunnittelija Ulla Lahti, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön ohjaus- ja neuvontapalveluprojekti, vastaava ohjaaja Mirka Oinonen, Jyväskylän kaupunki, palvelukodin johtaja Theresa Sinkkonen, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö, Ari Hartikainen, Keski-Suomen Autismiyhdistys ja toimitusjohtaja Marja-Leena Saarinen, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö.

Asiantuntijaryhmällä on ollut kolme kokousta, 5.11.07 Seinäjoella, 18.2.08 Jyväskylässä ja 25.9.08 Seinäjoella. Lisäksi ryhmä on tehnyt tutustumiskäynnin Keravalle HOTHAT-tukikeskukseen 2.6.08. Asiantuntijaryhmä aloitti työskentelyn kokoamalla ja esittelemällä ko. asiakasryhmän palvelut eri maakunnissa ja määrittelemällä tärkeimmät kehittämisen kohteet ja työskentelytavat. Työskentely on aloitettu seuraavien kehittämiskohteiden osalta:

1) Palvelurakenteen kehittäminen

Nykyisten palvelujen ja palveluprosessien kuvaaminen QPR-ohjelmalla on aloitettu ja jo osin tehty Keski-Suomessa Palvelukoti Apilassa ja Eskoon palvelukeskuksen Tuulentupa-osaston mielenterveysyksikössä. Keski-Pohjanmaalla on jo aikaisemmin tehty prosessikuvauksia palveluista QPR-ohjelmalla ja näitä hyödynnetään tässä hankkeessa.

Asiantuntijaryhmän tavoitteena on rakentaa malli haastavasti käyttäytyvien asiakkaiden tarvitsemien palvelujen kokonaisuudesta. Palvelumalli tullaan esittelemään asiakkaille, kunnille ja muille sidosryhmille ja sen tarkoituksena on olla suosituksena ja pohjana palvelujen uudistamisessa ja kehittämisessä hankealueen maakunnissa. Tutustumiskäynnillä Keravan HOTHAT-tukikeskukseen saatiin tietoa palvelumallista, jota on kehitetty haastavasti käyttäytyville asiakkaille Uudenmaan erityispalvelut –ky:n, Pääjärven ky:n ja Helsingin kaupungin alueella. Saatua tietoa hyödynnetään omalla hankealueella tehtävän palvelumallin suunnittelussa. Asiantuntijaryhmä on aloittanut palvelumallin rakentamisen. Palvelumallin sisällön suunnittelussa asiantuntijaryhmä on päättänyt konsultoida Kehitysvammaliittoa.

2) Asiantuntijuuden lisääminen koulutuksen, vertaistuen, käsikirjan ja uusien työmenetelmien käyttöönoton kautta

Asiantuntijaryhmä on antanut suosituksen täydennyskoulutuksen aihealueista ja tämän pohjalta on suunniteltu koulutuskokonaisuus. Tarjouspyyntöjen perusteella on valittu täydennyskoulutusten järjestäjätahot ja koulutukset aloitetaan syksyn 2008 aikana.

Käsikirjan kokoaminen työntekijöiden käyttöön on aloitettu ja työstetty jo melko pitkälle. Käsikirjaan on koottu kattavasti ne keskeiset määritelmät ja säädökset, jotka ohjaavat palvelujen järjestämistä sekä kuvausta hoitoon ja kuntoutukseen liittyvistä hyvistä käytännöistä ja mahdollisuuksista. Lisäksi käsikirjassa on tiedot maakunnan palveluista kyseisille asiakkaille, kuvaus palveluprosessista sekä tiedot siitä, miten palveluihin hakeudutaan. Maakuntien palveluita kuvataan erikseen Keski-Suomen, Keski-Pohjanmaan sekä Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan osalta. Vertaistuen muotoja ja uusien työmenetelmien käyttöönottoa ei ole vielä suunniteltu eikä aloitettu.

Kaavio 2.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

**Haastavan käyttäytymisen asiantuntijaryhmän
työsuunnitelma 2007-2009**

Tavoite on koota asiantuntijaryhmä, joka kehittää palvelumallin haastavasti käyttäytyvien ja toimintakyvyiltään heitä vastaavien henkilöiden sekä palveluja tuottavien yhteisöjen auttamiseksi ja tukemiseksi. Palvelumallin kokonaisuuteen kuuluvat jalkautuvat asiantuntijat, tutkimus- ja kriisiapu, kuntoutusjaksot, tilapäishoito sekä pitempiaikainen kuntouttava asuminen. Lisäksi järjestetään koulutusta, asiantuntijoiden moniammatillista yhteistyötä ja konsultaatiota.

Aloitus	Toiminta	Lopputulokset
-31.12.2007	1.1-31.8.2008	1.9.2008-31.12.2008
<p>Asiantuntijaryhmän kokoaminen</p> <p>1.kokous 5.11.07</p> <p>Kartoitetaan palvelujen nykytilanne ja kehittämistarpeet</p> <p>Mallintamiset nykyisistä palveluista aloitetaan Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa</p>	<p>Mallintamiset jatkuvat eri maakunnissa.</p> <p>Kokous 18.2.08 ja 5/08.</p> <p>Yhtenäisen palvelumallin kehittäminen alkaa.</p> <p>Kehittämistyö pilottiyksiköiden kanssa alkaa.</p> <p>Koulutuksen ja vertaistuen suunnittelu.</p>	<p>Mallinnukset valmistuvat. Käsikirjaa kootaan.</p> <p>Kokous 9/08 ja 12/08</p> <p>Palvelumallin kehittäminen jatkuu.</p> <p>Kehittämistyö pilottiyksiköiden kanssa jatkuu.</p> <p>Koulutukset ja työkokoukset (vertaistuki)</p>
		1.1.2009-
		<p>Mallinnusten pohjalta valmistuu käsikirja asiakkaiden ja yksiköiden käyttöön.</p> <p>Kokous (2-4 kertaa).</p> <p>Palvelumalli valmistuu ja se esitellään kunnille ja muille yhteistyötahoille. Mallin mukaisen palvelukokonaisuuden käyttöönottoa valmistellaan hankealueella.</p> <p>Koulutukset ja työkokoukset jatkuvat.</p>

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

2.1.2 Varhaiskuntoutuksen kehittäminen

Kun lapsella todetaan kehityksen viivästymää jollakin kehityksen osa-alueella, on viiveen syyn selvittäminen ja kehityksen tukeminen eli varhaiskuntoutus aloitettava mahdollisimman pian. Varhaiskuntoutuksen aloittamisessa ei saa jäädä odottamaan diagnoosia, vaan on tehtävä yksilöllinen kuntoutustarpeen arviointi ja toimenpiteiden suunnittelu, jota tarpeen mukaan tarkennetaan. Vaikka diagnoosi sinänsä ei määrääkään, mitä kuntoutusta lapsi tarvitsee, voi sen löytyminen tuoda lisätietoa mm. kehityssuunnitelmasta ja ennen kaikkea sillä on vanhemmille useimmiten suuri merkitys.

Varhaiskuntoutuksella ja -erityiskasvatuksella tarkoitetaan niitä yksilöllisesti suunniteltuja toimenpiteitä, joiden avulla pyritään tukemaan lapsen kehitystä tavoitteena päästä niin lähelle kuin mahdollista eliniän mukaisia taitoja eri osa-alueilla. Toimenpiteet voivat käsittää mm. terapiaa, päiväkotikuntoutusta tai kuntoutusohjaajan lapsen kotona antamaa kuntoutusta. Olennaista on myös vanhempien ohjaaminen niin, että he voisivat ottaa huomioon perheen arjessa lapsen kehitystä tukevia asioita. Varhaiskuntoutukseen tulee liittää kiinteästi perheiden palveluohjaus.

Varhaiskuntoutuksen polku on vammaisen lapsen kuntoutuksessa tärkeä ja liittyy koko perheen arkeen. Koska kuntoutuspolkuun osallistuu useita eri ammattiryhmiä, voidaan varhaiskuntoutuksen mallintamisella selkeyttää palveluita, työtä ja vastuunjakoja sekä vahvistaa asiakasnäkökulmaa. Mal-

linnuksia voidaan käyttää perehdyttämisessä sekä konsultaatiossa. Varhaiskuntoutuksen mallintaminen tukee edelleen palveluohjausmenettelyä. Mallintamiset tehdään QPR-ohjelmalla.

Varhaiskuntoutukseen ja sen tukemiseen päivähoitossa liittyy erityislastentarhanopettajien työpanos. Maakunnissa kartoitetaan kuntien tilannetta, tarvetta ja halukkuutta kiertävän erityislastentarhanopettajan toiminnan aloittamiseen. Keski-Suomen osalta kartoituksen tekee hankekumppanimme Keski-Suomen varhaiskasvatuksen kehittämissyksikköhanke VARKE.

Toiminta

Varhaiskuntoutuksen asiantuntijaryhmä on koottu hankealueen toimijoista. Ryhmän jäseninä ovat Liisa Selkämaa, neuropsykologi, Eskoon sosiaalipalvelujen ky., Marja-Leena Mertanen, psykologi, Jämsän erityisneuvola, Sirpa Mannismäki, varhaiskasvatuspäällikkö, Ähtärin kaupunki, Kerttu-Liisa Vestola, kiertävä erityislastentarhanopettaja, Jyväskylän maalaiskunta, Ulla Lahti, suunnittelija, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö (23.5.08 asti), Pirkko Rankaviita, kuntoutusohjaaja, Eskoon sosiaalipalvelujen ky., Eija Saarimaa, koulutussuunnitelma, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Elina Kykyri, puheterapeutti, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Susanna Sepponen, avohuollon ohjaaja, Kokkolan kaupunki (5/2008 asti), Eija Vähäsöyrinki, kehitysvammahuollon ohjaaja, Pietarsaaren kaupunki (23.9.08 lukien), Marjo-Riitta Paalijärvi, sosiaalityöntekijä, Seinäjoen keskussairaala, Jaana Pekkola, kuntoutusohjaaja, Jyväskylän kaupunki. Työryhmän puheenjohtajajana toimii Ulla Yli-Hyynilä ja sihteerinä Armi Mustakallio POKEVA-hankkeesta.

Asiantuntijaryhmä on kokoontunut 22.11.2007 Jämsässä, 22.2.2008 Seinäjoella ja 23.9.08 Kokkolassa.

Ensimmäiset mallinnukset on aloitettu Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n erityisneuvola Silmun sekä Jämsän seudun terveydenhuollon ky:n erityisneuvolan ja sosiaalitoimen vammaispalveluiden kanssa QPR-ohjelmalla.

”Kehitysvammaisen lapsen kuntoutus- ja palveluketju Jämsän seudulla” käsikirjaa on työstetty POKEVA:n toimesta yhteistyössä hankkeen varhaiskuntoutuksen asiantuntijaryhmän sekä Jämsän seudun työryhmän kanssa. Jämsän seudun työryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet Virpi Merikallio, lastenlääkäri, perhepalvelukeskushankkeen hankepäällikkö, Maili Kylläinen, lääkäri, Jämsän terveydenhuollon ky., Marja-Leena Mertanen, psykologi, Jämsän erityisneuvola, Mira Mäkinen, fysioterapeutti, Jämsän terveydenhuollon ky., Ulla Lahti, suunnittelija, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö (23.5.08 asti).

Lisäksi työryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet ajoittain ja kommenttejaan antaneet Marjut Carlson, kiertävä erityislastentarhanopettaja, Jämsä, Marianne Lukkarila, vs. toimintaterapeutti, Jämsän terveydenhuollon ky., Marjatta Röman, puheterapeutti, Jämsän terveydenhuollon ky. Leila Rutanen, vammaispalvelun vs. johtaja, Jämsä, Leena Rauhamäki, asuntolan hoitaja / vs. palveluohjaaja, Jämsänkoski. Erikoissairaanhoidon osuutta käsikirjaan on kommentoinut ylilääkäri, lasten neurologi Reija Alen Keski-Suomen sairaanhoitopiiristä.

Käsikirjan kirjoittajana on toiminut POKEVA -hankkeen kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio. Käsikirja on tarkoitettu työntekijöiden käyttöön ja sen tietoja voidaan hyödyntää myös muilla alueilla ja muissa kunnissa soveltuvin osin.

Käsikirjassa on koottuna kuntoutus- ja palveluketjun päälinjat ja erityisneuvolan sisäinen kuntoutus- ja palveluketju. Käsikirjan alkuun on koottu mm. käsitteiden ja termistöjen määrittelyä, yleistä

tietoa palveluista, kuntoutuksesta ja eri suunnitelmista sekä keskeistä lainsäädäntöä ja huolen puheeksi ottamista. Tavoitteena on käsikirjan valmistuminen vuoden 2008 loppuun mennessä. Käsikirjan liitteenä on ”Tarkistuslista” sekä työntekijöiden että perheiden käyttöön sisältäen tietoa mm. vammaispalveluista, kehitysvammahuollosta, sosiaaliturvasta, Kelan etuuksista ja lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Tarkistuslista on tarkoitettu hyödynnettäväksi kuntoutus- ja palveluohjauksen välineenä POKEVAN toiminta-alueen muissakin kunnissa.

Tavoitteena on tehdä vastaavanlainen käsikirja / perheen ja lapsen kansio perheille, joissa on vammaisen lapsi. Mm. Jämsän seudun Kehitysvammaisten tuki ry:n pienten lasten perheiden tapaamisesta syksyiltä 2008 välittyi tieto toiveesta käsikirjan saamisesta myös perheiden käyttöön. Laatiminen aloitetaan loppuvuodesta 2008. Materiaalia perheen käsikirjaan / kansioon on jo kerättyä.

Työntekijöiden käyttöön tarkoitettua käsikirjan työstäminen eri alueilla etenee seuraavasti:

- Jyväskylän kaupunki / uusi Jyväskylä: aloitus 22.10.08.
- Kehitysvammaisen ja kehitysviiveisen lapsen kuntoutus- ja palveluketju Etelä-Pohjanmaalla: aloitus 29.10.2008 ja 24.11.2008 erikoissairaanhoidon ja erityisneuvolan kanssa. Perustason (=kuntatason) palvelukuvausta työstetään Alavuden kaupungin kanssa sen jälkeen, kun erikoissairaanhoidon ja erityisneuvolan palvelut on saatu kirjattua.
- Jämsän seudun käsikirja: kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio viimeistelee Jämsän seudun työryhmän kanssa 3.11.08.
- Kehitysvammaisen ja kehitysviiveisen lapsen kuntoutus- ja palveluketju Keski-Pohjanmaalla: aloitus 6.11.2008 sairaanhoitopiirin kehityspoliklinikalla. Perustason kuvausta työstetään Pietarsaaren kaupungin kanssa vuonna -09.
- Käsikirja/ kansio perheiden käyttöön: alustava luonnos vuoden 2008 loppuun mennessä.
- Tarkistuslistat: em. ryhmissä työstetään edelleen oman alueen ”näköisiksi”. Tarkistuslistat on tarkoitettu jaettavaksi myös perheille.

Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio on osallistunut Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Alueellisen apuvälinekeskus AVEK-projektin lasten apuvälinetyöryhmän kokouksiin 25.8.08 ja 3.10.08. Työryhmä päätti toimintansa syksyllä 2008, mutta yhteistyötä päätettiin jatkaa tarvittaessa. AVEK-projektin tavoitteena on alueellisen apuvälinekeskuksen perustaminen Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin. Keskukseen mm. keskitettäisiin alueellinen apuvälineiden koordinointi, apuvälineisiin liittyvää erityisosaamista ja hankintaa, joita kunnista ei löydy. Lasten apuvälinetyöryhmän loppupäätelmänä todettiin, että paikalliset toimivat apuvälinekäytännöt lähipalveluina on säilytettävä, mutta tarvittava erityisosaamista ja konsultaatiota kunnat saisivat alueellisen apuvälinekeskuksen kautta.

Varhaiskuntoutukseen ja sen kehittämiseen liittyy myös kehitysvammaisten erityishuollon uudelleen järjestelyt Keski-Suomessa. Suojarinteen ky Keski-Suomessa lakkaa vuoden 2008 loppuun mennessä. Erityishuollon johtoryhmän tehtävät siirtyvät Keski-Suomen sairaanhoitopiirille, samoin nykyinen Ohjaus- ja neuvontapalvelut Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön tuottamana palveluna. Sairaanhoitopiirille siirtyvät entisen Suojarinteen ky:n kuntoutusneuvolan neljä virkaa 1.1.09 lukien. Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio on osallistunut asiantuntijana kuluneen vuoden aikana Keski-Suomen sosiaalijohtajien työkokouksiin, joissa asiaa ja erityishuollon siirtoa on käsitelty. Lisäksi on järjestetty yhteistyökokouksia sairaanhoitopiirin ja kuntien edustajien kanssa.

Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio on välittänyt tietoa sairaanhoitopiirille kuntien järjestämistä ja tuottamista kehitysvammaisten palveluista. Osassa Keski-Suomen kuntia on omana lähipalveluna erityisneuvolatoimintaa. 4.12.08 sairaanhoitopiiri järjestää yhteistyössä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen sekä POKEVAN kanssa tiedotustilaisuuden tulevasta muutoksista.

28.10.08 Keski-Suomen kuntien kehitysvammahuollon työntekijät kokoontuivat Jämsässä pohtimaan mm. em. palvelun siirtymistä sairaanhoitopiirille. Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio välittää edelleen sairaanhoitopiirille kuntien lähityöntekijöiden terveiset.

Keski-Suomessa POKEVA on tehnyt yhteistyötä lastensuojelun kehittämissyksikkö-hankkeen ja Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön kanssa avaten keskustelua vammaispalvelun ja lastensuojelun rajapinnoista ja kehitysvammaisten sijoitettujen lasten perhehoidon tarpeista ja kehittämisestä sekä yhteisistä koulutustarpeista. Lastensuojelupuolelle toivotaan lisää tietoa mm. vammaisuudesta ja vammaispalveluista. Vammaispalvelun ja kehitysvammahuollon työntekijät tarvitsevat taas lisätietoa mm. lastensuojelutarpeen havaitsemisesta ja huolen puheeksi otosta. Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio on nimetty Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän (Lastensuojelulaki 417/2007) jäseneksi edustamaan vammaisalan asiantuntijuutta. Kuluneen vuoden aikana työryhmän käsittelyssä ei ole ollut sellaisia asiakastapauksia, jotka olisivat edellyttäneet vammaisalan asiantuntijuutta.

Yhteistyötä varhaiskuntoutuksen kehittämiseen liittyen on tehty Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö-hankkeen VARKE:n kanssa. Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio on osallistunut VARKE:n erityispäivähoidon työryhmän kokoukseen kutsuttuna.

Keski-Suomessa VARKE toteutti kyselyn erityislastentarhanopettajien ja keltojen palveluista POKEVAN laatiman kysymysten pohjalta. Kartoituksen yhteydessä tuli ilmi, että mm. pohjoisessa Keski-Suomessa tarvittaisiin useamman kunnan yhteistä erityislastentarhanopettajaa. Näitä kuntia ovat Karstula, Kyyjärvi, Kivijärvi ja Kinnula. Myös Pihtiputaalla, Viitasaarella ja Saarijärvellä (mukaan lukien Pylkönmäki, joka yhdistyy Saarijärveen 1.1.09 lukien) on tarvetta lisäpalveluille. Tästä syystä näissä kunnissa on viritelty ajatusta yhteisen kiertävän elton palkkaamisesta. Alueen kunnat ovat esittäneet Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselle, että Koske palkkaisi ko. henkilön. Kosken hallitus käsitteli asiaa 9.6.08 kokouksessa. Asia on etenemässä niin, että yhteistä työntekijää alueelle ollaan palkkaamassa ensi vuoden alusta lukien. Vuosi 2009 olisi toiminnan keiluaikaa. Elton tukikohdaksi on esitetty Karstulaa.

Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan osalta POKEVA on kartoittanut kesällä -08 sähköisellä kyselyllä kuntien tilannetta erityislastentarhanopettajapalveluiden osalta ja tarvetta/halukkuutta kiertävän erityislastentarhanopettajan (kelto) keskitetyn toiminnan aloittamiseksi. Kyselyn tulokset on esitelty ja niistä on keskusteltu POKEVAN varhaiskuntoutuksen asiantuntijaryhmän, SONetBOTNIAN varhaiskasvatuksen työryhmän ja Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n johtajan kanssa. Kyselyn tulosten ja käytyjen keskustelujen perusteella voidaan todeta mm., että Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa on tarvetta laajemman alueen yhteiseksi keltoksi. Eskoon sosiaalipalvelujen ky. tulee keväällä -09 keskustelemaan kuntayhtymän jäsenkuntien kanssa mahdollisesta kelton toimen perustamisesta alueelle.

Varhaiskuntoutuksen vastuuhenkilöt Keski-Suomen kunnissa tiedot on kerätty ja viety POKEVAN toimesta Sonetteen, Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisten yhteisöverkkoon (ent. Soskes). Koonnilla on mm. pyritty selkiyttämään vammaisen lapsen palvelu- ja kuntoutuspolkuja. Lapsen hoitovastuun siirtyessä erikoissairaanhoidosta peruskunnan vastuulle, tulisi kunnissa olla määriteltynä vastuutahot, jotta myös perheet tietävät, kenen puoleen kunnassa kääntyvät ja kuka jatkossa vastaa heidän asioistaan (palvelu- ja kuntoutussuunnitelmat, erityisneuvola, erityishuolto-ohjelmat yms.). Tiedot ovat myös Keski-Suomen sairaanhoitopiirin käytävissä ja hyödynnettävissä vammaisen lapsen hoitovastuun siirtyessä erikoissairaanhoidosta peruskuntaan. Koonti hyödyttää jatkossa sairaanhoitopiirille siirtyvän maakunnallisen erityisneuvolan toimintaa ja toimijoita.

Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistui 16.5.08 Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Vajaaliikkeisten Kunto ry:n järjestämään Jyväskylän tilaisuuteen ”Lapsen ja nuoren hyvän kuntoutuksen toteutuminen palveluverkostossa”.

Kehittämissuunnittelija Ulla Yli-Hynnälä toimii jäsenenä Vajaaliikkeisten Kunto ry:n Seinäjoen asiantuntijatoimikunnassa ja on tähän liittyen osallistunut toimikunnan syksyllä -08 tekemän projektihakemuksen suunnitteluun. Projektin nimi on Lasten ja nuorten hyvän kuntoutuskäytännön ja kuntoutuksen verkostojen kehittäminen Seinäjoen kaupungin alueella. Mikäli projekti toteutuu, on Ulla Yli-Hynnälä lupautunut toimimaan projektin seurantaryhmässä kehitysvammahuollon asiantuntijana. Tarkoituksena on myös välittää tietoa puolin ja toisin POKEVAN varhaiskuntoutuksen kehittämistyön ja VLK:n projektin kesken.

POKEVAN asiantuntijaryhmä päätti 23.9.08 kokouksessa, että kentältä saadun palautteen perusteella POKEVA ostaa Kehitysvammaliitolta Pikku Portaat koulutusta vuonna 2009. Koulutus järjestetään Kokkolassa ja Jyväskylässä. Lisäksi päätettiin järjestää POKEVAN toiminta-alueen kuntoutus- ja palveluohjaajille yhteinen työkokouspäivä Seinäjoella kevään 2009 aikana.

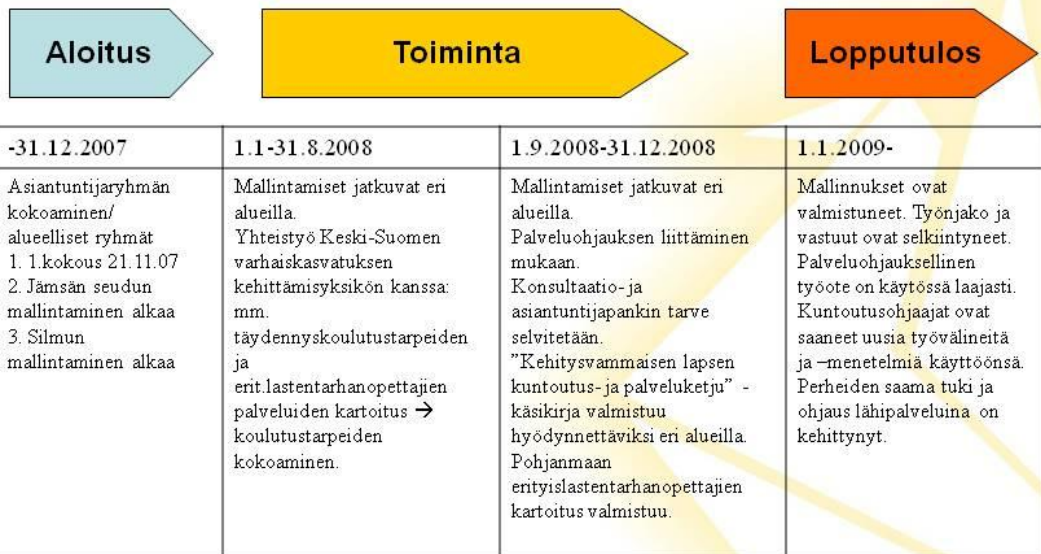
Kaavio 3.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

Varhaiskuntoutuksen asiantuntijaryhmän työsuunnitelma 2007-2009

Tavoite on koota varhaiskuntoutuksen asiantuntijaryhmä, joka mallintaa varhaiskuntoutusta. Mallintamisella selkeytetään työtä ja vastuunjakoa, vahvistetaan asiakasnäkökulmaa ja sitä voidaan käyttää perehdyttämisessä ja konsultaatiossa. Mallintaminen tukee palveluohjausmenettelyä.

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

2.1.3 Henkilökohtainen avustajajärjestelmä

Kehittämisyksikkö osallistuu toiminta-alueellaan henkilökohtaisen avustajajärjestelmän edelleen kehittämiseen mm. järjestämällä koulutuksia sekä vammaisille henkilöille työnantajina, henkilökohtaisille avustajille että kuntien vammaispalvelun henkilöstölle. Henkilökohtaisten avustajien saatuuden turvaamiseksi kehitetään avustajien välitystoimintaa, keskitettyä palkanmaksujärjestelmää sekä työnantajina toimivien vammaisten henkilöiden neuvontaa työnantajuuteen liittyvissä tehtävissä. Henkilökohtaisen avun järjestämiseen tarvitaan vaihtoehtoisia järjestämistapoja huomioiden mm. vammaisten henkilöiden erilainen avuntarve ja mahdollisuudet selvittää työnantajuudesta.

Avustajajärjestelmän kehittämisessä huomioidaan kolme erilaista järjestämistapaa:

1. Henkilökohtainen avustaja-järjestelmä, jossa vammaisen on itse työnantaja ja hoitaa velvollisuudet itse tai hankkii ne ostopalveluna.
2. Avustaja-järjestelmä, jossa vammaisen ei ole itse työnantaja vaan työnjohtaja. Työnantajana voi toimia esim. joku yhteisö, jonka jäsen vammaisen henkilö tai kunta on.
3. Ostopalvelumalli, jossa vammaisen henkilö ostaa kunnan palvelusetelillä tai sopimuksella itselleen avun yrittäjältä. Tällöin vammaisen henkilö on asiakas eikä työnantaja.

Toiminta

Assistentti.info

POKEVA on liittynyt valtakunnalliseen henkilökohtaisen avun verkostohankkeeseen assistentti.infoon. Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio on osallistunut assistentti.infoon kokouksiin seuraavasti:

- 6.-7.2.08 alueelliset asiantuntijapäivät, Helsinki
- 11.2.08 koulutusjaoston ja tutkimusjaoston kokoukset
- 3.3.08 koulutusjaoston ja tutkimusjaoston kokoukset

8.4.08 assistentti.infoon koulutussuunnittelija Helena Lehtolainen vieraili Jyväskylässä.

Keskisuomalainen Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen – hanke

Keski-Suomessa henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittämistyötä POKEVA on tehnyt yhteistyössä Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen - hankkeen kanssa. Hanke päättyi 31.10.08. Vammaispalveluhankkeen kehittämistyön tulokset ja tuotokset siirtyvät edelleen POKEVALLE ylläpidettäväksi ja päivitettäväksi (mm. oppaita).

Keski-Suomessa Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittämishanke on vienyt eteenpäin henkilökohtaisen avun keskuksen perustamista Keski-Suomeen.

Vaasan seudun henkilökohtainen avustajakeskus-hanke

Yhteistyötä POKEVA- hanke on tehnyt Vaasan seudun henkilökohtainen avustajakeskus-hankkeen (v. 2007–2009) kanssa. Avustajakeskushankkeen tavoitteena on kehittää toimiva malli henkilökohtaisen avustajatoiminnan hallinnointiin ja järjestämiseen. Avustajien välitystoimintakokeilu alkoi Vaasassa 6/2008. Vaasan avustajakeskushankkeen järjestämänä työmatkana kehittämissuunnittelija

Armi Mustakallio ja Seinäjoen kaupungin vammaispalvelun sosiaalityöntekijä Kirsi Hakala kävivät 14.2.08 tutustumassa Vantaan kaupungin avustajakeskukseen.

Etelä-Pohjanmaan henkilökohtaisen avun keskuksen suunnittelutyöryhmä

Etelä-Pohjanmaan alueelle perustettiin POKEVAN toimesta suunnittelutyöryhmä selvittämään henkilökohtaisen avun keskuksen perustamista alueelle. Työryhmään kuuluvat Marjo Luomanen, aluesihteerin, Lihastautiliitto ry, Juhani Kivipelto puheenjohtaja, Suomen Polioliitto, Anita Lautamäki toiminnanjohtaja, Seinäjoen Seudun Kehitysvammaisten tuki ry, Jukka Sariola puheenjohtaja, Hengityslaittepotilaat ry, Mervi Räsänen Pohjanmaan Näkövammaiset ry. Seinäjoki, Eija Ala-Toppari – Peltola sosiaalijohtaja, Kauhava, Kirsi Hakala sosiaalityöntekijä, Seinäjoki, Veli-Erkki Wiberg sosiaalijohtaja, Kurikka, Tarja Verlin sosiaalityöntekijä, Ähtäri ja Jouni Nummi johtaja, Eskoon sosiaalipalvelujen ky. Työryhmän puheenjohtajana toimii kehittämisjohtaja Tero Oinonen ja sihteerinä kehittämissuunnittelijat Ulla Yli-Hynnä ja Armi Mustakallio POKEVASTA.

Työryhmä on kokoontunut 27.8.08 ja 10.10.08 Seinäjoella. Työryhmä on esittänyt, että Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä ottaisi kehittämisvastuun Etelä-Pohjanmaan Henkilökohtaisen avun keskuksen.

Uudistuva vammaislainsäädäntö

Vammaislainsäädännön uudistaminen tuo uusia haasteita myös POKEVAssa tehtävälle kehittämis-työlle ja suuntaa hankkeen tavoitteita. Henkilökohtaisen avun kehittäminen on tärkein ja odotetuin uudistus. Uuteen vammaispalvelulakiin on tulossa säännökset henkilökohtaisen avun järjestämisestä vaikeavammaisille henkilöille. Kaikki vammaiset henkilöt diagnoosiin katsomatta voisivat olla henkilökohtaisen avun piirissä, mukaan lukien myös ne henkilöt, jotka eivät kykene tai halua toimia työnantajana. Lisäksi lakiin sisällytetään vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden oikeus palvelutarpeen arviointiin sekä säännös asian viivytyksettömästä käsittelystä osana yksilöllisen palvelutarpeen arviointia. Uusi vammaispalvelulaki tulisi voimaan 1.9.2009. Kunnille ollaan osoittamassa lisää valtionavustusta lain muutoksen nojalla vuodelle 2009.

Henkilökohtaisen avun keskuks

Keski-Suomen vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen hankkeessa on kehitetty Henkilökohtaisen avun keskuksen mallia. Keski-Suomen vammaispalvelu-hankkeen työryhmistä nousseena tavoitteena on ollut saada Keski-Suomen alueelle käyttöön Tre@Validia - hankkeen kehittämä internetpohjainen avustajavälityspalvelu avustajaportti.fi <http://www.avustajaportti.fi/>

Järjestelmä on luvattu Jyväskylän alueelle hyödynnettäväksi syksystä 2008 alkaen ja tämän jälkeen muille alueille. Henkilökohtaisen avun keskusta tarvitaan tukemaan kuntia palvelun hyödyntämisessä ja käyttöönottamisessa. Henkilökohtaisen avun keskus ottaisi internetpalvelun pääkäyttäjän tehtävät vastuulleen.

Keski-Suomen vammaispalveluhankkeen maakunnallinen asiantuntijaryhmä esitti 18.5.08 ja ohjausryhmä 23.5.08 hyväksyi esityksen eteenpäin vietäväksi, siten että Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus tuottaisi Henkilökohtaisen avun keskuksen palvelun, jonka mukaan lähtevät kunnat ”omistaisivat” ja kustantaisivat yhteisesti. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistyksen hallitus käsitteli asiaa 9.6.2008 ja piti asian eteenpäin viemistä sisällöllisesti erittäin

kannatettavana ja ohjeisti käynnistämään keskustelut kuntien sosiaalijohdon kanssa. Henkilökohtaisen avun keskuksen rahoitus pohjautuisi kuntarahoitukseen ja alussa mahdollisiin hankeavustuksiin.

Rahoitusosuudet määräytyisivät palvelua hankkivien kuntien asukasmäärän mukaan, jolloin henkilökohtaisen avun keskuksen ohjaus ja neuvonta sekä avustajavälityspalvelut olisivat kaikkien henkilökohtaisen avun päätöksen saaneiden kuntalaisten käytettävissä tasapuolisesti. Kuntaosuuden lisäksi tukipalveluista ja koulutuspalveluista perittäisiin maksut erillisten viranhaltijapäätösten perusteella. Henkilökohtaisen avun keskuksen käynnistyessä tarvitaan vielä reaaliaikaista kehittämistyötä.

Rahoitushaku

Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoitunut vammaistyön kehittämissuunnitelma POKEVA on kiinnostunut hakemaan projektirahoitusta yhteistyössä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa sekä Keski-Suomen että Etelä-Pohjanmaan Henkilökohtaisen avun keskuksen käynnistämiseen ja kehittämiseen v. 2009 – 2011. Hankkeen nimi on HAVU-hanke. Pohjana käytettäisiin Keski-Suomen Henkilökohtaisen avun keskuksen mallia. Ensisijaisesti projektirahoitusta ollaan hakemassa Tekesin uudesta ”Innovaatiot sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseksi” – ohjelmasta. Rahoitushaku on käynnissä parhaillaan. Ohjelman tavoitteena on mm. uudistaa julkisen sektorin järjestämisvastuulla olevaa sosiaali- ja terveystalouden tuotantoa ja edistää palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta. TEKES:n rahoitustaso kunnille on 50 %:n avustus kehittämiseen. TEKES:n rahoitusta hakevan hankkeen hallinnoijana toimisi Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. Eskoon sosiaalipalvelujen ky on hyväksynyt esityksen kokouksessaan 24.10.09. POKEVA jätti 3.11.08 TEKES:ille arvioitavaksi alustavan hankesuunnitelman.

Sentteri-hanke

Heta-liitto on aloittanut yhdessä Kynnys ry:n Assistentti.info:n kanssa keväällä 2008 RAY:n rahoittaman Sentteri -hankkeen, jonka tavoitteena on tuottaa henkilökohtaisen avun keskuksen verkostolle toimintamalli. Myös Keski-Suomea ja Pokeva- hankkeen kautta Etelä-Pohjanmaan kiinnostusta mukaan lähdöstä Sentterin pilottialueiksi on tiedusteltu. Hankkeen projektipäällikkö Marjo Heinonen on käynyt asiasta keskustelua Jyväskylässä 19.3.08 ja 29.8.08. Sentteri-hanke järjesti Seinäjoella 22.4.08 työkokouksen, johon myös POKEVA- hankkeen työntekijät osallistuivat. Henkilökohtaisen avun keskuksen suunnitelmat ja mallit olivat kuitenkin jo niin pitkällä Keski-Suomessa, ettei tässä vaiheessa katsottu tarpeelliseksi lähteä mukaan Sentterin pilotiksi.

16.11.07 kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistui Henkilökohtaisen avun keskuksen päiville Helsingissä. Tilaisuuden järjestäjinä olivat Heta-liitto, assistentti.info ja Kynnys ry. ja 28.8.08 Vammaispalveluiden sosiaalitoimen ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen – hankkeen sekä assistentti.info:n järjestämään koulutukseen keskisuomalaisille henkilökohtaisten avustajien työnantajille ja avustajille. Helmikuulle 2009 POKEVA- hanke järjestää yhteistyössä assistentti.info:n kanssa vastaavanlaisen koulutuspäivän Seinäjoelle.

30.9.08 – 1.10.08 kehittämissuunnittelijat Armi Mustakallio ja Ulla Yli-Hynnä osallistuivat Stake- sin, assistentti.info:n, Kynnys ry:n ja Sentteri-hankkeen järjestämille Henkilökohtaisen avun päiville Stakesissa, Helsingissä.

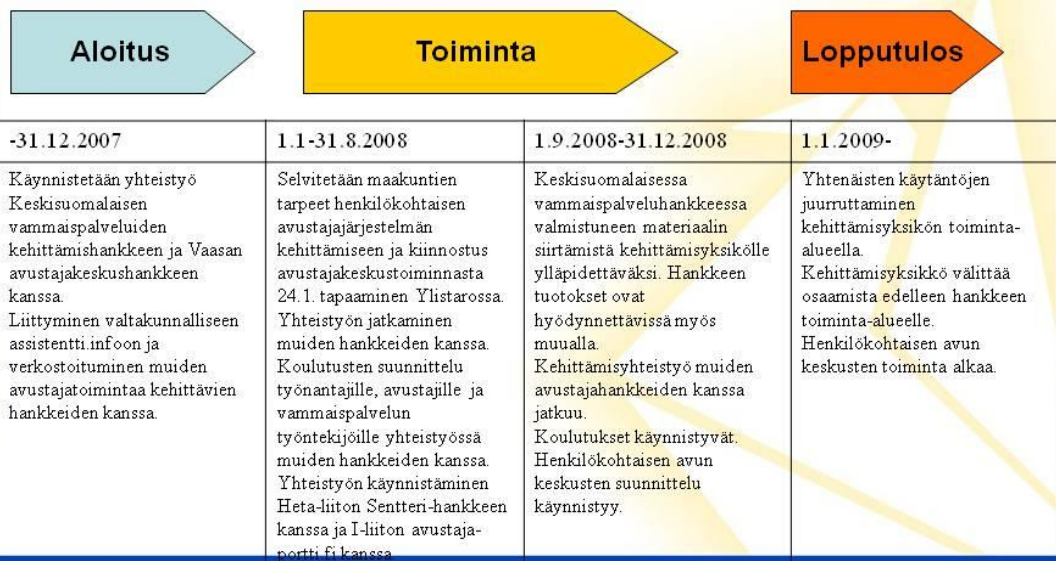
Kaavio 4.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

**HENKILÖKOHTAISEN
AVUSTAJAJÄRJESTELMÄN työsuunnitelma
2007-2009**

Tavoitteena on yhtenäisten toimintakäytäntöjen luominen maakuntien alueelle henkilökohtaiseen avustajajärjestelmään. Selvitetään avustajakeskustoimintamallit ja avustajakeskustoiminnasta kiinnostuneet kunnat.

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

2.1.4 Asumispalvelut

Asumispalveluissa asumisyksiköitten toimintaa kehitetään paremmin asukkaiden avun- ja palvelutarvetta vastaaviksi. Vammaisten henkilöiden avun- ja palvelutarpeiden arvioinnissa käytetään apuna asukkaiden toimintakyvyn profiileja sekä asumisyksikön profiileja. Laaditaan maakuntien alueella tarvittavat profiilit ja vahvistetaan asumisyksiköitten toimintaa esim. tarkistamalla henkilöstömitoitusta, vahvistamalla osaamista koulutuksella ja työnohjauksella. Työn tueksi kehittämysyksikkö kokoaa niin kunnallisten kuin yksityistenkin asumispalvelujen ajantasaiset tiedot. Keski-Suomessa kerätään tiedot myös kehitysvammaisten perhehoitajina toimivista perhekodeista.

Tarvittaessa tietoja voidaan käyttää seudulliseen, maakunnalliseen ja ylimaakunnalliseen erikoistumiseen halukkaitten asumisyksiköiden kesken esimerkiksi asukkaiden elämänkaaren ja kuntoutustarpeen mukaisesti. Asumispalvelujen kehittämisessä huomioidaan myös tilapäishoidon ja haastavasti käyttäytyvien vammaisten henkilöiden tarpeet. Yhteistyössä mukana olevat asumisyksiköt voivat olla kuntien, kuntayhtymien tai kolmannen sektorin ylläpitämiä.

STM on asettanut kaksi selvityshanketta, joiden tuloksena on saatu keväällä 2008 tietoa vammaispalvelujen uudesta toimintamallista ja laitoshoidon hajauttamisesta. Selvitykset koskevat Asumis-

palveluhanketta (selvityshenkilö Markku Niemelä) sekä hajautuksen seuranta- ja arviointia (Sosiaalikehitys Oy). Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön ohjaus- ja neuvontapalveluprojekti on arvioitu vuosien 2007 – 2008 aikana Ray:n avustuksen turvin. Kehittämisyksikkö hyödyntää em. selvityshankkeiden tuomaa tietoa vahvuuksista ja kehitettävistä asioista.

Kehittämisyksikön tavoitteena on auttaa kuntia ja yhteistoiminta-alueita yhdessä miettimään / suunnittelemaan vammaisten kuntalaistensa asumispalvelujen tarpeita ja kehittämistä sekä mahdollista erikoistumista.

Toiminta

POKEVA kartoitti syksyn 2007 aikana Keski-Suomen kuntien tilanteen, tulevaisuuden asumisen tarpeet ja suunnitelmat vammaisten asumispalveluiden järjestämisen suhteen. Keski-Suomen kyselyn tulokset julkistettiin 31.10.2007 kehitysvamma-alan työntekijöiden työkokouksessa Jyväskylässä. Kyselyssä nousi esille erityisesti perhehoidon kehittämisen tarpeet Keski-Suomessa. Vastaavanlainen kartoitus on tehty loppuvuonna 2007 Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kunnista Asumispalvelusäätiö Aspan selvityshenkilön toimesta yhteistyössä POKEVAN kanssa. Lisäksi Aspa teki kyselyn Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n alueen kehitysvammaisille henkilöille heidän kokemuksista asumisestaan ja näkemyksistä tulevaisuuden asumistarpeista. Molempien Aspan kyselyjen tuloksia esiteltiin kaikille avoimessa tilaisuudessa 16.6.08 Seinäjoella.

Keski-Suomessa on koottu POKEVAN toimesta kuntien ja yksityisten palveluntuottajien asumisyksiköiden tiedot Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisten yhteisöverkko Sonetteen (ent. Soskes). Tiedot ovat sekä listauksina että Keski-Suomen kartalle vietyinä. POKEVA teki kesän 2008 aikana kyselyn keskisuomalaisille kehitysvammaisten perhehoitajille yhteistyössä Keskisuomalaisen vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen – hankkeen kanssa. Kyselyn tämän hetkisenä tuloksena Sonettesta löytyvät 28 keskisuomalaisen kehitysvammaisten perhehoitajan yhteystiedot. Yhteystiedot on koottu ainoastaan siihen luvan antaneilta perhehoitajilta.

POKEVA on järjestänyt yhteistyössä Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n kanssa keskustelutilaisuuksia syksyn -08 aikana liittyen kehitysvammaisten laitoshoidon hajauttamiseen ja asumispalvelujen kehittämiseen Etelä-Pohjanmaan alueella. Keskustelutilaisuuksia on ollut Eskoon asumispalveluhenkilöstön, erityisneuvola Silmun ja johtoryhmän kanssa. Lisäksi kehittämissyksikkö on järjestänyt 6.10.08 kuntien sosiaalijohtolle ja kehitysvammaisten asumispalveluista vastaaville viranhaltijoille KEHITYSVAMMAISTEN ASUMISPALVELUT – seminaarin, jonka yhtenä tarkoituksena oli avata keskustelu maakunnan yhteisestä strategiasta asumispalveluiden järjestämiseksi. Seminaarissa käydyn keskustelun pohjalta päätettiin jatkaa maakunnallisen strategian valmistelua kehittämissyksikön ja Eskoon yhteistyönä. Tavoitteena on kehitysvammaisten laitoshoidon hajauttamisen ja asumispalvelujen maakunnallinen strategia kesäkuuhun -09 mennessä.

Asumispalveluiden kehittämisen tueksi kehittämissyksikkö tekee kartoituksen hankealueen kehitysvammaisten laitoshoidon ja avoimuuden asumisyksiköistä. Yksiköille lähetetään kysely, jossa kootaan tietoa yksikön koosta, asiakasprofiileista, palveluista ja henkilökunnasta.

Kaavio 5.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

Asumispalvelujen kehittäminen työsuunnitelma 2007-2009

Tavoitteena on koota tietoa vammaisten asumispalveluista ja vahvistaa asumisyksiköiden toimintaa. Kehittämissyksikkö voi toimia alueellisten, maakunnallisten ja maakuntien rajat ylittävien asumispalveluiden kehittämisen koordinaattorina.

-31.12.2007	1.1-31.8.2008	1.9.2008-31.12.2008	1.1.2009-
Toteutetaan kysely kuntiin asumispalvelujen nykytilanteesta, tarpeista ja suunnittelusta. Pohjanmaan maakunnissa yhteistyö ASPAN selvitysprojektin kanssa kyselyn toteuttamisessa.	POKEVAN seminaari 12.5.08, vammaisten asumispalvelut yhtenä teemana. Seudulliset/maakunnalliset keskustelutilaisuudet kuntien sosiaalijohdon kanssa kehitysvammaisten laitoshoidon ja asumispalvelujen tulevaisuudesta. Kartoitukset asumisyksikoistä (kunnalliset / yksityiset). Keski-Suomessa selvitetään kehitysvammaisten perhehoitajien tilanne ja mahdollinen keskitetty koonti perhekodeista.	Kehitysvammaisten laitoshoidon hajauttamisen tukeminen. Alueellisten suunnittelutyöryhmien käynnistäminen.	Seurantatiedon tuottaminen laitoshoidon hajauttamisen toteuttamisesta.

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

2.2. Uusien työskentelymallien ja palveluohjausmenettelyn laaja käyttöönotto yhteistoiminta-alueilla

2.2.1. Palveluohjausmenettelyn käyttöönotto ja kehittäminen

Palveluohjaus on asiakaslähtöinen ja asiakkaan etua korostava työtapa. Sillä tarkoitetaan sekä asiakastyön menetelmää että palveluiden yhteensovittamista organisaatioiden tasolla. Palveluohjaus sopii erittäin hyvin työmenetelmäksi koko vammaistyön kentälle, jossa sekä asiakkaat että työntekijät tarvitsevat tietoa hyvin laajoista palveluiden kokonaisuuksista ja niiden yhteensovittamisesta. Palveluohjauksen tarve korostuu vammaisen lapsen, nuoren ja aikuisen elämänkaaren muutosvaiheissa. Palveluohjauksellista työtä käytetään jo useissa vammaistyön tehtävissä, mutta varsinaisten palveluohjaajien määrä on vielä vähäinen tarpeeseen nähden.

Kehittämissyksikön tavoitteena on kehittää palveluohjaukseen liittyviä työmenetelmiä ja edistää palveluohjauksellisen työtöiden käyttämistä vammaispalveluissa siten, että se olisi mahdollisimman monen työntekijän käytössä. Lisäksi pyritään osoittamaan palveluohjaajien toimien lisäämisen tärkeys päättäjille.

Kehittämistyön tueksi kolmen Pohjanmaan maakunnan alueelta kootaan asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on määritellä tärkeimmät palveluohjauksen työmenetelmien kehittämistarpeet sekä laatia suositukset työvälineistä (lomakkeet) ja palvelusuunnittelun prosessista. Keski-Suomessa palveluohjausta kehitetään Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittämishankkeessa, jonka päättyessä vuonna 2008 kertynyt materiaali ja kehittämistyö siirtyvät POKEVA-hankkeen käyttöön ja hyödynnettäväksi. Palveluohjauksellisen työmenetelmän juurruttamiseksi järjestetään koulutusta sekä pyritään löytämään pilottikunta/kuntia, jotka kehittävät vammaisten henkilöiden palveluohjausta yhteistyössä hankkeen kanssa. Opinnäytetöiden ja kuntakyselyjen avulla kartoitetaan asiakkaiden tarpeita palveluohjaukseen liittyen sekä kuntien tämänhetkistä tilannetta palveluohjauksen järjestämisessä.

Toiminta

Palveluohjauksen asiantuntijaryhmä on koottu kolmen pohjalaismaakunnan vammaispalvelutyöntekijöistä; ryhmän jäseninä ovat tällä hetkellä sosiaalityöntekijä Elina Kangasluoma Nurmosta, vammaispalveluohjaaja Merja Aittola Seinäjoelta (pj), sosiaalityöntekijä Leena Ilkka Eskoon sosiaalipalvelujen ky:stä, palvelukodin johtaja Marianne Paananen Alavudelta, sosiaalityöntekijä Tarja Verlin Ähtäristä, vs. johtava ohjaaja Anneli Lehtoranta Ähtäristä, avopalvelun ohjaaja Päivi Luokkala Kokkolasta, sosiaaliohjaaja Virpi Murtonen Vaasasta, johtava aikuiskouluttaja Saija Pellinen Eskoon sosiaalipalvelujen ky:stä ja kehittämissuunnittelija Ulla Yli-Hynnilä POKEVA-hankkeesta (siht.). Asiantuntijaryhmä on avoin ryhmä, johon voi osallistua myös muita kehittämistyöstä kiinnostuneita.

Asiantuntijaryhmä on kokoontunut kolme kertaa 25.4.08, 6.6.08 ja 26.9.08. Kokouksissa on keskusteltu laajasti palveluohjauksen nykytilanteesta ja kehittämisen tarpeista. Asiantuntijaryhmä on todennut, että palveluohjauksellinen työote on käytössä alueen vammaispalveluiden työntekijöillä, mutta sitä tulisi edelleen vahvistaa. Palveluohjaajan nimikkeellä toimivia työntekijöitä on alueella vähän. Tarvetta palveluohjaajien lisäämiseksi on, mutta lisäämisen arvioitiin olevan vaikeaa kuntien nykyisessä taloustilanteessa. Keskustelujen pohjalta asiantuntijaryhmä on valinnut kehitettäviksi kohteiksi palvelusuunnitelmalomakkeen, palvelusuunnittelun prosessin ja palvelusuunnitelmapalaverien käytännöt. Työskentely on aloitettu palvelusuunnitelmalomakkeen kehittämisellä, josta on tehty alustava versio, jota tullaan koekäyttämään alkuvuoden -09 aikana.

Palveluohjauksen kehittämisestä kiinnostunutta pilottikuntaa ei ole aktiivisesti haettu. Tavoitteeksi asetetaan pilottikunnan löytyminen hankeaikana.

Koulutus ja opinnäytetyöt

Palveluohjaukseen liittyvää koulutusta on järjestetty yhteistyössä Seinäjoen ja Vaasan ammattikorkeakoulujen kanssa. Seinäjoella on toteutunut Semk:n järjestämänä 11.3.08 Palveluohjaus – koulutus, Vaasassa järjestetään Palveluohjaus vammaistyössä –koulutus 11.11.08 yhteistyössä Vaasan ammattikorkeakoulun kanssa. Jyväskylän ja Seinäjoen ammattikorkeakouluissa on meneillään Palveluohjauksen erikoistumisopinnot (30 op). POKEVA-hanke on tehnyt kahden Semk:n erikoistumisopintoihin osallistuvan kanssa yhteistyösopimuksen, jossa opiskelijat sitoutuvat mm. toimimaan kouluttajina/alustajina hankkeen alueella järjestettävissä palveluohjausta koskevissa koulutustilaisuuksissa ja tekemään erikoistumisopintoihin kuuluvan kehittämistehtävän yhteistyössä hankkeen kanssa.

Palveluohjaukseen liittyvä opinnäytetyö on valmistumassa syksyn -08 aikana. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelija Kaisa Rintasalo opinnäytetyön aihe on ”Palveluohjaus erityisneuvola Silmussa”. Kehittämissuunnittelija Ulla Yli-Hynnä on ollut opinnäytetyön ohjaajana.

Kehittämissuunnittelijat ovat osallistuneet palveluohjaukseen liittyen seuraaviin koulutustilaisuuksiin ja työkokouksiin:

- 28.9.07 Palveluohjaus vammaistyössä työkokous, Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittämishanke, Jyväskylä
- 23.10.07 Dialogisen verkostotyön seminaari, Jyväskylä
- 31.10.07 Kehitysvammaisten Tukiliiton ilta Jyväskylässä: Armi Mustakallio kertoi palveluohjauksesta ja palvelusuunnitelmasta
- 8.11.07 Palveluohjaus – aitoa asiakaslähtöisyyttä seminaari, Stakes, Helsinki
- 9.11.07 Palveluohjaus – palvelujen järjestämistä vai asiakkaan tukemista? Omaiset mielenterveystyön tukena ry. , Helsinki

Osallistuminen valtakunnalliseen palveluohjauksen kehittämistyöhön

Kehittämissuunnittelijat Armi Mustakallio ja Ulla Yli-Hynnä ovat mukana Stakesin koordinoimassa valtakunnallisessa palveluohjauksen työryhmässä, jossa tavoitteena on kehittää palveluohjausta mm. laatimalla yhtenäinen palvelusuunnitelmalomake ja määrittelemällä palveluihin liittyviä ydinkäsitteitä. Työryhmässä on kuultu ja otettu kantaa myös Vammaispalvelulain uudistamistyöhön. Tämän työryhmän toimintaa ja tuloksia hyödynnetään hankkeen omassa kehittämistyössä. Työryhmän kokoontumisiin on osallistuttu 14.4., 26.5., 4.9. ja 8.10.08.

Kaavio 6.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

Palveluohjausmenettelyn työsuunnitelma 2007-2009

Tavoitteena on palveluohjausmenettelyn laaja käyttöönotto ja kehittäminen hankkeen toiminta-alueella.

Aloituspäivä	Aloituspäivä	Aloituspäivä	Aloituspäivä
-31.12.2007	1.1.-31.8.2008	1.9.2008-31.12.2008	1.1.2009-
Yhteistyön aloittaminen oppilaitosten kanssa, tiedottaminen JAMK:n ja SEAMK:n palveluohjauskoulutuksesta. Käynnistetään yhteistyö keskiuomalaisen vammaispalveluhankkeen kanssa, joka vastaa palveluohjauksen kehittämisestä Keski-Suomessa.	Asiantuntijaryhmän kokoaminen Pohjanmaan maakuntien alueelta. Ryhmän 1. kokous 14.3.08. Määritellään kehittämistyön painopisteet, esim. palveluohjauksellisen työtteen vahvistaminen, palvelusuunnitelman laatimisen prosessi, palvelusuunnitelmalomake. Aloitetaan kehittämistyö. Kehittämissuunnittelijat osallistuvat valtakunnalliseen palveluohjauksen kehittämistyöryhmään. Koulutuksen suunnittelu. Opinnäytetyöt. Pilottien hakeminen (1-2 kuntaa/seutukuntaa).	Asiantuntijaryhmän kokoukset. Valittujen kehittämiskohteiden työstäminen jatkuu. Koulutukset käynnistyvät. Opinnäytetyöt. Osallistuminen valtakunnalliseen kehittämistyöryhmään. Yhteistyö pilottien kanssa. Keskiuomalaisessa vammaispalveluhankkeessa valmistuneen materiaalin siirtämistä ja hyödyntämistä kehittämissyksikössä.	Asiantuntijaryhmän kokoukset. Kehittämiskohteiden työstämistä ja loppuunsaattaminen. Kehittämissuunnitelman tulosten ja suositusten esittäminen asiakkaille, työntekijöille ja päättäjille. Koulutukset jatkuvat. Palveluohjaajien määrä lisääntyy ja palveluohjausmenettely on laajasti käytössä hankkeen toiminta-alueella.

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

2.3 Tieto- ja viestintäteknologian sekä sähköisten asiointipalvelujen laaja hyödyntäminen ja saaminen osaksi vammaispalvelutuotantoa

Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen lähtee siitä, että POKEVA ottaa omassa toiminnassaan käyttöön videoneuvottelu- ja internetpuhelujärjestelmän. Internetpuheluita hyödynnetään kehittämisyksikön sisäisessä viestinnässä ja yhteydenpidossa tärkeimpiin yhteistyökumppaneihin kuten sosiaalialan osaamiskeskuksiin. Videoneuvottelujärjestelmää hyödynnetään koulutuksia ja seminaareja järjestettäessä, koska sen avulla mainitun kaltaiset tilaisuudet pystytään välittämään järjestämispaikkakunnalta muille toimipaikoille.

Toiminta

POKEVA- hankkeen työntekijöillä on keskinäisessä käytössään Skype kuvapuhelut. Syksyn 2008 aikana on alettu testaukset Polycomin PVX kuvapuhelinohjelmalla Seinäjoen ja Jyväskylän välillä. Testauksia jatketaan ja tavoitteena on vuoden 2009 aikana järjestää hankkeen työryhmien kokouksia sekä hankkeen koulutuksia myös videovälitteisesti. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukseen ollaan suunnittelemassa kokoushuonetta videoneuvottelukäyttöön.

Keski-Suomessa on käynnissä Soskes- hanke, yhteisöverkko sosiaalialan ammattilaisille Keski-Suomessa – hanke (10/2008 lukien nimellä Sonette). Keski-Suomen osalta POKEVA- hankkeen tuotoksia on viety Sonetteen sosiaalialan ammattilaisten hyödynnettäväksi. Lisäksi POKEVA on osallistunut Sonetten vammaispalvelut – osion kehittämiseen ja sisällön tuottamiseen.

30.10.08 kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistui ”Sosiaaliala teknologialla parempaan palveluun seminaariin” Helsingissä.

2.3.1 Tulkkipalvelut ja etätulkkauksen edistäminen

Kehittämysyksikkö tekee yhteistyötä tulkkipalveluiden kehittämisessä Vaasan, Seinäjoen ja Jyväskylän kaupunkien tulkki keskuksen, Eskoon palvelukeskuksen puhevammaisten tulkki- ja kuuroiden Liiton aluesihteerien ja paikallisten kuurojen yhdistysten kanssa. Keski-Suomessa tulkkipalveluiden kehittäjätyöryhmänä jatkaa Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittämishankkeelle perustettu tulkkitoimikunta yhteistyössä POKEVAN kanssa. Tulkkitoimikuntaan kuuluvat Keski-Suomesta vammaispalvelun johtaja Seija Parviainen (puheenjohtaja) Jyväskylän kaupunki, viittomakielen tulkki Jonna Järvi, Jyväskylän kaupungin tulkki- ja kommunikaatiokeskus, viittomakielen tulkki ja Suomen viittomakielen tulkit ry:n hallituksen jäsen Eija Jääskeläinen, aluesihteerit Ritva Rouvinen, Suomen Kuurosokeat ry (6.10.08 alkaen aluesihteerit Jenni Pitkänen), aluesihteerit Marjaana Jurvainen-Broms, Kuurojen Liitto ry (6.10.08 lukien aluesihteerit Börje Hanhikoski), puheterapeutti Päivi Littunen, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Kommunikaatiokeskus Tikoteekki, sosiaalityöntekijä Sanne Hautajärvi, Keuruun kaupunki (6.10.08 lukien sosiaalityöntekijä Heidi Rinne), yliopettaja Helena Koskimies, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, kouluttaja Pirjo Viinikainen, Jyväskylän aikuisopisto, projektipäällikkö Mirva Vesimäki, Keski-Suomen vammaispalveluhanke (31.10.08 asti), POKEVA- hankkeen työntekijät kehittämisjohtaja Tero Oinonen ja kehittämissuunnittelijat Armi Mustakallio ja Ulla Yli-Hynnillä. Työryhmän sihteerinä on toiminut Armi Mustakallio. Työryhmää täydennetään POKEVAN hankealueen toimijoilla. Vammaispalvelulain mukaiset tulkkipalvelut siirtyvät kunnilta valtion rahoitusvastuulle ja Kelalle vuoden 2010 aikana. Kehittämysyksikkö seuraa tilannetta ja tiedottaa toiminta-alueellaan tulevista muutoksista.

Etätulkkaukset:

Kehittämisyksikkö tekee yhteistyötä valtakunnallisen etätulkkaukshankkeen kanssa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä kuntien ja kuntayhtymien rahoittama hanke käynnistyi elokuussa 2007. Hankkeen aikana luodaan valtakunnallinen palvelujärjestelmä joka täydentää olemassa olevaa tulkkipalvelua. Hanketta hallinnoi **Uudenmaan erityispalvelut** -kuntayhtymä. Etätulkkauksen etuna on palvelun saatavuus ja saavutettavuus paikasta riippumatta. Myös valtakunnallinen päivitys on mahdollista toteuttaa etäratkaisujen avulla. Hankkeessa määritetään etätulkkaukspalvelussa tarvittavat tekniset ratkaisut sekä palvelun rakenne asiakkaan tekemästä tilauksesta laskutukseen.

Etätulkkaukspalvelun kehittämisessä ovat mukana vammaispalvelulain mukaisen tulkkipalvelun käyttäjiä edustavat järjestöt. Järjestelmä on laajennettavissa myös muiden kieliryhmien (saame, maahanmuuttajat yms.) tulkkausten tarpeisiin. Etätulkkaukspalvelun käyttöä julkisissa palveluissa pyritään edistämään.

Etätulkkauksella tarkoitetaan tulkkauksitilannetta, jossa vähintään yksi osapuoli on fyysisesti eri paikassa ja on muihin osapuoliin kuva- ja / tai ääniyhteydessä. Etätulkkaukset voidaan toteuttaa mm. videoneuvottelulaitteilla, 3G – puhelimella tai laajakaistayhteydellä ja web – kameralla. Etätulkkaukset tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden itsenäiseen asioiden hoitamiseen omalla kielellään ja lisää sekä asiakkaan riippumattomuutta että tasa-arvoa. Etätulkkaukset soveltuu parhaiten lyhyisiin asiointitilanteisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi ajan varaaminen, terveydenhuoltoon liittyvä asiointi, sekä asiointi viranomaisten kanssa. Lyhyellä varoitusajalla ilmenevään tulkkipalvelun tarpeeseen ei aina pystytä vastaamaan. Kun osa tulkkipalvelusta toteutetaan etätulkkauksena, resurssit saadaan hyödynnettyä tehokkaasti. Lähde ja lisätietoja hankkeesta: www.etatulkki.fi

Etätulkkaukshankkeessa ovat POKEVAN hankealueelta mukana rahoitusosuuksilla Jyväskylän kaupunki, Eskoon sosiaalipalvelujen ky ja Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri.

Kehittämisyksikkö välittää tietoa etätulkkauksen mahdollisuuksista sekä järjestää koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia yhteistyössä valtakunnallisen etätulkkaukshankkeen ja alan ammattilaisten kanssa etätulkkausteknologian käyttöönottoon.

Etätulkkaukshankkeelle palkattiin kesällä 2008 neljäs työntekijä, joka on työskennellyt lokakuusta alkaen Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen tiloissa. Hänen työnkuvaan kuuluvat puhutut vieraat kielet.

Puhevammaisten tulkkipalvelut:

Puhevammaisten tulkkipalveluiden kehittämistyötä jatketaan Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n puhevammaisten tulkkien kanssa. Keski-Suomen osalta puhevammaisten tulkkien saatavuutta pyritään parantamaan mm. ostopalveluina ja perustamalla puhevammaisten tulkkien erikoistumisopintojen suorittaneista henkilöistä tulkkipalveluiden keski-suomalaiseen sosiaalialan ammattilaisten yhteisöverkko SosKes:iin (nyk. www.sonette.fi). Puhevammaisten tulkkien erikoisammattitutkinnon järjestämisessä kehittämisyksikkö tekee yhteistyötä Jyväskylän aikuisopiston (JAO) kanssa. Ensimmäiset ruotsinkieliset puhevammaisten tulkit valmistuivat Vaasasta Svenska Yrkesinstitutista joulukuussa 2007.

Toiminta

Tulkkitoimikunta on kokoontunut Jyväskylässä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta 19.11.2007. Kokoukseen osallistuivat lisäksi viittomakielen tulkit Anne Korpela ja Mirka Jokinen Seinäjoen tulkikeskuksesta ja puhevammaisten tulkki Anita Kivistö Eskoon palvelukeskuksessa. Lisäksi Suomen Kuurosokeat ry:stä kokouksessa olivat paikalla IT-päällikkö Marko Vainiomaa ja IT-asiantuntija Rauno Jäntti kertomassa tietoteknologian hyödyntämisestä kuurojen ja kuurosokeiden palveluissa. Seuraavan kerran tulkkitoimikunta kokoontui 6.10.2008 Jyväskylässä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta. Kokouksessa päätettiin, että tulkkitoimikunta jatkaa POKEVA-hankkeen toiminta-alueen työryhmänä. Työryhmään kutsutaan jatkossakin mukaan edustajat Vaasan ja Seinäjoen tulkikeskuksista, Eskoon palvelukeskuksen puhevammaisten tulkin edustaja, Kuurojen Liiton ja Kuurosokeat ry:n aluesihteerit hanke-alueelta ja muita mahdollisia tahoja. Toimikunta päätti, että kokouksia järjestetään tarpeen mukaan, mikäli tiedotettavaa ja muita käsitteilyä vaativia asioita ilmenee. Kokoukset olisivat enemmän tiedotustyyppisiä. POKEVA-hanke järjestänee vuoden 2009 aikana laajemman tiedotustilaisuuden tulkkipalveluiden siirtymisestä valtiolle ja Kelalle sekä etätulkkauksesta.

3.10.2007 kehittämysyksikkö järjesti tiedotustilaisuuden etätulkkaukshankkeesta Jyväskylässä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta. Hanketta olivat esittelemässä projektin johtaja Timo Heiskala ja projektipäällikkö Satu Seppäläinen. 9.1.2008 pidettiin vastaavanlainen tiedotustilaisuus Seinäjoella Eskoon palvelukeskuksessa. Tilaisuudessa tiedotettiin myös vammaispalvelulain muokatuisten tulkkipalveluiden siirtymisestä valtiolle ja Kelalle v. 2010. Samana päivänä POKEVA-hankkeen kutsumana kokoontuivat Vaasan, Seinäjoen ja Jyväskylän tulkikeskusten työntekijät ja esimiehet sekä Eskoon palvelukeskuksen puhevammaisten tulkit yhteiseen kokoukseen. Kokouksessa käsiteltiin etätulkkaukshanketta ja etätulkkauksen käyttöönottoa hanke-alueella, tulkkipalveluiden siirtymistä valtiolle ja Kelalle v. 2010 sekä POKEVAN roolia tulkkipalveluiden kehittämisessä.

Kehittämisjohtaja Tero Oinonen ja kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistuivat 29.11.07 Etätulkki.fi – seminaariin Helsingissä. Seminaaria oli mahdollista katsella myös etänä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta Jyväskylässä.

Etätulkki-fi- hanke on perustanut alueverkoston, jonka tavoitteena on edistää etätulkkauksen juurtumista yhdeksi tulkkauksen muodoksi lähitulkkauksen rinnalle. Verkostolaiset toimivat työpareina ja –ryhminä eri puolilla Suomea. Verkostolaiset ovat viittomakielen tulkkeja ja puhevammaisten tulkkeja. Verkosto kokoontui ensimmäisen kerran Jämsän Himoksessa 6.-8.6.08. Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistui verkoston tapaamiseen 7.8.08 esitellen tapaamisessa POKEVA-hanketta. POKEVA-hankkeen alueelta verkostoon kuuluvat Jyväskylän kaupungin tulkki- ja kommunikaatiokeskuksen viittomakielen tulkki Jonna Järvi, Vaasan kaupungin tulkikeskuksen viittomakielen tulkki Jenny Derghokasian sekä Eskoon palvelukeskuksen puhevammaisten tulkki Anita Kivistö. Etätulkkauksen käyttöönoton edistämiseksi ovat tulkikeskukset ostaneet kannettavat tietokoneet kameroineen. Ohjelmia tullaan testaamaan etätulkki.fi- hankkeen toimesta.

13.11.08 kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistui Puhevammaisten tulkkipalvelu tänään ja tulevaisuudessa seminaariin Helsingissä. Seminaarin järjestäjänä oli PuheTupa-hanke.

4.12.2007 POKEVA järjesti yhteistyössä Keski-Suomen vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen - hankkeen kanssa Puhevammaisten tulkkipalvelut – seminaarin Jyväskylässä.

Kehittämissuunnittelija Armi Mustakallio osallistui Pohjanmaan Putu-työryhmän kokoukseen 29.1.08 ja kehittämissuunnittelija Ulla Yli-Hynnälä 9.9.08. Molemmat kokoukset olivat Vaasassa.

POKEVA-hanke on syksyn 2007 sekä kuluneen vuoden aikana yhteistyössä tulkkitoimikunnan kanssa käynyt keskusteluja Jyväskylän aikuisopiston JAO:n kanssa puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon toteuttamisesta. Asia on edennyt ja puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto alkoi JAOssa elokuussa 2008. Tutkintoa suorittaa tällä hetkellä 12 henkilöä Keski-Suomesta. JAO järjestää tutkinnon yhteistyössä Savon ammatti- ja aikuisopiston kanssa.

Kaavio 7.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

TULKKIPALVELUT työsuunnitelma 2007-2009

Yhteistyö tulkkipalveluiden kehittämisessä maakuntien tulkkikeskusten sekä Kuurojen Liiton ja kuurojen yhdistysten kanssa. Tulkkipalvelut ovat siirtymässä kunnilta valtiolle ja Kelalle. Kehittämissyksikkö seuraa tilannetta, antaa tarvittaessa asiantuntijapanostaan ja tiedottaa toiminta-alueellaan tulevista muutoksista. Kehittämissyksikkö osallistuu etätulkki.fi – hankkeeseen asiantuntijakumppanina.

Aloitus

Toiminta

Lopputulokset

-31.12.2007	1.1-31.8.2008	1.9.2008-31.12.2008	1.1.2009-
Kontaktien ja verkoston luominen. Keski-Suomen tulkkitoimikunta jatkaa toimintaansa kehittämissyksikön työryhmänä. Ryhmää täydennetään Pohjanmaan maakuntien edustajilla. 1. kokous 19.11.07. Puhevammaisten tulkkipalvelut – seminaari JKL:ssä 4.12.07. Yhteistyö etätulkki.fi-hankkeen kanssa.	9.1. tiedotustilaisuus etätulkki-hankeesta ja tulkkipalveluiden siirtymisestä valtiolle. 9.1. maakuntien tulkkikeskusten yhteinen työkokous. Pohjanmaan Putu-työryhmän kokous 29.1. Etätulkkia ohjelmien selvitys ja hankinta käynnistyy tulkkikeskuksille. Etätulkkia ohjelmat käynnistyvät. Koulutusta tulkeille ja asiakkaille etätulkki.fi-hankkeen kanssa.	Etätulkkia ohjelmat jatkuvat. Tulkkitoimikunta jatkaa kehittämissyötä. Tulkkikeskukset jatkavat yhteistä kehittämissyötä. Puhevammaisten tulkkipalveluiden kehittäminen jatkuu.	Etätulkkia ohjelmat on käytössä maakuntien alueella. Tulkkipalveluiden saatavuus on parantunut. Koulutettuja puhevammaisten tulkkia ohjelmat on saatavilla.

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

2.4 Turvata vammaistyön ammattilaisten täydennyskoulutustarpeet ja vertaistuki sekä tukea vammaistyötä tekevien uusien työmenetelmien käyttöönotossa

Kehittämissyksikkö kerää tietoa vammaisalan ammattilaisten koulutustarpeista, joiden pohjalta suunnitellaan koulutuksia sekä työkokouksia. Kehittämissyksikkö osallistuu hanke-alueellaan vammaisalan työtekijöiden työkokouksiin.

Toiminta

POKEVA- hanke on järjestänyt omana toimintana:

- PARASTA VAMMAISILLE – vammaispalvelut muuttuvassa kunta- ja palvelurakenteessa 12.5.2008, valtakunnallinen seminaari Seinäjoella
- Lainsäädäntökoulutus vammaispalvelulaista ja laista kehitysvammaisten erityishuollosta 11.6.2008, Seinäjoki

Yhteistyössä muiden kanssa POKEVA- hanke on ollut mukana järjestämässä ja kertomassa hankkeesta:

- 31.10.07 Kehitysvamma-alan työntekijöiden työkokous, Jyväskylä
- 20.11.07 Keski-Suomen maakunnallinen vammaisfoorumi, Jyväskylä
- 19.2.08 Kehitysvammaispalvelut Keski-Suomessa – koulutus, Keskussairaala, Jyväskylä

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen vammaispalveluryhmän kokouksiin POKEVA- hanke on osallistunut sekä järjestäjänä että välittänyt tietoa hankkeesta 21.11.07, 23.1.08 ja 5.5.08. Vammaispalveluryhmä on avoin työryhmä kaikille vammaisalan ajankohtaisista asioista ja kehittämisestä kiinnostuneille tahoille Keski-Suomessa. Vuonna 2008 työryhmän puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja Marja-Leena Saarinen Keski-Suomen vammaispalvelusäätiöstä.

Kehittämisyksikkö on koontunut asiantuntijaryhmien kanssa vammaisalan täydennyskoulutustarpeita. Tämän pohjalta on koottu koulutuskalenteri ja pyydetty neljältä täydennyskoulutuksia järjestävältä taholta tarjouksia koulutusten järjestämisestä. Tarjousten perusteella on päätetty järjestää seuraavat koulutukset:

- Kirjaamisen ja dokumentoinnin hyvät käytännöt vammaistyössä 7.11.2008, Seinäjoki
- Palveluohjaus vammaistyössä – täydennyskoulutus 11.11.2008, Vaasa
- Eettiset kysymykset vammaispalveluissa 27.1.2009, Seinäjoki, videoneuvotteluyhteys Kokkolaan (ja mahdollisesti Jyväskylään)
- Verkostodialogi – täydennyskoulutus 2.-3.4.2009, Vaasa
- Yksilöllinen suunnittelu vammaisten asumispalveluissa 19. – 20.3.2009 Seinäjoki ja 7.-8.5.2009 Jyväskylä
- Psykiatrin osaaminen vammaispalveluissa 14.5.2009 Seinäjoki, videoneuvotteluyhteys Jyväskylään ja Kokkolaan
- Haastava käyttäytyminen erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä 3.2.2009 Seinäjoki, videoneuvotteluyhteys Kokkolaan. Syksy -09 Jyväskylä
- Pikku Portaat - tilauskoulutusta kuntoutus- ja palveluohjaajille, Kokkola kevät 2009 ja Jyväskylä syksy 2009

Lisäksi POKEVA- hanke järjestää yhteistyössä hanke- yms. kumppaneiden kanssa seuraavat tapahtumat / koulutukset:

- 28.10.2008 klo 9.15 – 14.00 Keski-Suomen kehitysvamma-alan työntekijöiden työkokous, Jämsä, Jokilaakson sairaala. Yhteistyössä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ja Jämsän ja Jämsänkosken kaupunkien kehitysvammahuollon työntekijöiden kanssa
- 25.11.2008 klo 9.30 – 14.45 Keski-Suomen maakunnallinen vammaisfoorumi, Maakuntakirjasto, Minnansali, Jyväskylä. Yhteistyössä Jyväskylän kaupungin vammaisneuvoston kanssa
- 4.12.2008 klo 9 – 13 Muuttuvat kehitysvammaispalvelut, Keskussairaalan koulutustilat, luentosali 1, Jyväskylä. Yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa

- Vammaistyön teemapäivä järjestötoimijoille 10.12.2008 klo 9.15-13.00, Seinäjoki. Yhteistyössä STKL:n ja SONetBOTNIA:n kanssa.
- 28.1.2009 klo 10 -15 Alueelliset Henkilökohtaisen avun tietopäivät, Maakuntakirjaston Minnansali, Jyväskylä. Yhteistyössä Valtakunnallisen vammaisneuvoston, assistentti.infon ja Jyväskylän kaupungin vammaisneuvoston kanssa
- 18.2.2009 klo 12 - 16 Koulutus henkilökohtaisten avustajien työnantajille ja avustajille yhteistyössä assistentti.infon kanssa. Seinäjoki, Järjestötalo

Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisten yhteisöverkko Sonettesta (www.sonette.fi) löytyy Vammaispalvelut -osiosta ”Täydennyskoulutuskartoitus”, jonka kautta keskisuomalaiset vammaisalan ammattilaiset voivat välittää edelleen POKEVAlle täydennyskoulutustarpeitaan.

2.5. Tiedonmuodostus

2.5.1 Käyttäjänäkökulma ja osallistava toimintatapa

Asiakaslähtöisyys on käsitteenä kirjattu nykyisen hallitusohjelman sosiaali- ja terveystoimen palveluja ohjaavaksi periaatteeksi. Tavoitteena on luoda rakenteita asiakkaan parempaan osallisuuteen. Asiakaskeskeisen näkökulman lähtökohtana on se, että asiakkaiden omia näkemyksiä ja toimintaa kunnioitetaan ja asiakas voi omalla toiminnallaan vaikuttaa oman asiansa eteenpäinviemiseen.

Kehittämisyksikön toiminnassa asiakaslähtöisyys on tärkeä näkökulma. Palvelujen käyttäjät ovat mukana kehittämisessä mm. osallistamalla asiantuntija- ja muiden työryhmien työskentelyyn. Käyttäjänäkökulman toteutumista palvelun ja toimintatapojen kehittämisessä vahvistetaan toteuttamalla Bikva-arviointeja vammaispalvelun eri alueilla. Neliportainen asiakaslähtöinen Bikva-arviointimalli on prosessi, joka osallistaa asiakkaiden lisäksi muutkin toimijat - työntekijät, johdon ja päättäjät.

Palvelutarpeiden ja niiden muutosten ennakointi on työn kehittämisen ja palvelujen suunnittelun kannalta liian vähäistä. Työntekijöille on kuitenkin kertynyt ennakoivaa ns. hiljaista tietoa, joka jää usein hyödyntämättä. Kehittämisyksikkö ja SONetBOTNIA kehittävät alueen sosiaalityöntekijöiden ja järjestöjen aluesihteerien kanssa ns. sähköiset arviointikortit ennakoivan tiedon keräämiseen. Yksittäisten työntekijöiden havaintoja kokoamalla saadaan laajempi kuva tilanteesta ja muutoksista seuduilla ja alueilla. Sosiaalityössä karttuvaa tietoa ja työntekijöiden osallisuutta työn ja palvelujen kehittämisessä ja suunnittelussa voidaan näin parantaa.

Toiminta

Kehittämisyksikkö on toteuttanut palvelujen arvioinnin Jämsän seudun erityisneuvolassa keväällä 2008 yhteistyössä Jämsän seudun terveydenhuollon kuntayhtymän Perhepalvelukeskus- hankkeen kanssa. Arviointi toteutettiin asiakaslähtöistä Bikva-arviointimenetelmää käyttäen. Arvioinnista valmistui marraskuussa -08 raportti, jossa kuvataan koko arviointiprosessi, haastattelussa esiintyneet lähipalveluna tuotetun erityisneuvolatoiminnan vahvuudet sekä kehittämiskohteet. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään erityisneuvolan toiminnan kehittämisessä jatkossa.

Vastaavaa arviointia suunniteltiin tehtäväksi myös Eskoon sosiaalipalvelujen ky:n erityisneuvola Silmun palveluista, mutta arviointi ei toteutunut, koska asiakkaiden ryhmähaastatteluun ilmoittautui ainoastaan yksi henkilö.

Kehittämissuunnittelijat Armi Mustakallio ja Ulla Yli-Hynnä osallistuivat 7.5.2008 Stakesin järjestämään Bikva-seminaariin Helsingissä.

Palvelujen kehittämis- ja muutostarpeita ennakkoiva tiedonkeruu ns. sähköisten arviointikorttien avulla ei ole toteutunut.

Asiakaslähtöisyyttä ja osallistamista kehittämistyöhön on toteutettu lisäksi kutsumalla hankkeen ohjaus- ja asiantuntijaryhmiin jäseniksi henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemusta vammaisuudesta. Etelä-Pohjanmaan henkilökohtaisen avun keskuksen suunnittelutyöryhmässä on myös vahva asiakas- ja vammaisjärjestöjen edustus.

Hankkeessa on tehty yhteistyötä alueen vammaisneuvostojen ja vammaisjärjestöjen kanssa. Hanke on mm. järjestänyt yhteistyössä Jyväskylän kaupungin vammaisneuvoston kanssa Keski-Suomen maakunnallisen vammaisfoorumin syksyllä 2008 ja 10.12.2008 hanke järjesti yhteistyössä Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) kanssa vammaisjärjestöjen järjestöpäivät Seinäjoella. Vammaisneuvostojen kokouksissa on esitelty hankkeen toimintaa ja tavoitteita Seinäjoella ja Kauhajoella.

Hankkeessa on valmisteilla oppaita asiakkaille, ensin vammaisten lasten perheille varhaiskuntoutuksen osioon liittyen ja myöhemmin myös haastavan käyttäytymisen osioon liittyen.. Alueellisiin oppaiden valmisteluryhmiin otetaan mukaan asiakasedustus. Erityisesti vuosi 2009 tulee olemaan em. oppaiden työstämistä.

Kaavio 8.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

Käyttäjänäkökulma ja osallistava toimintatapa työsuunnitelma 2007-2009

Tavoitteena on vahvistaa käyttäjänäkökulmaa vammaispalvelujen arvioinnissa ja kehittämisessä osallistamalla asiakkaita kehittämistyöhön. Toisena tavoitteena on osallistaa myös vammaistyön ammattilaisia ja järjestötyöntekijöitä kehittämään ja suunnittelemaan palveluita.

Aloituis	Toiminta	Lopputulos
-31.12.2007	1.1-31.8.2008	1.9.2008-31.12.2008
<p>Bikva-arviointimalliin tutustuminen. Tiedottaminen ko. arviointimallista ja arviointikohteiden hakeminen.</p> <p>Tutustuminen sähköisin arviointikortteihin tiedonkeräämismenetelmänä Yhteistyö SONetBotnian/Tuula Muljun kanssa.</p>	<p>Laaditaan arviointisuunnitelma Jämsän seudun erityisneuvolan ja Eskoon erityisneuvola Silmun Bikva-arvioinneista. Toteutetaan asiakkaiden ja työntekijöiden ryhmähaastattelut. Aineiston käsittelyä.</p> <p>Kootaan alueelliset työryhmät laatimaan kysymykset sähköisiin arviointikortteihin. Toteutetaan 1. kysely.</p>	<p>Toteutetaan keskustelutilaisuus johdolle ja poliittisille päättäjille, Bikva-haastattelussa saadun aineiston esittely. Yhteenvetoraportin laatiminen.</p> <p>Harkitaan mahdollisuus toteuttaa Bikva-arviointi yhdessä vammaispalvelussa.</p> <p>Toteutetaan 2. kysely sähköisillä arviointikorteilla. Saadun aineiston analysointia.</p>
		1.1.2009-
		<p>Mahdollisen 3. Bikva-arvioinnin toteuttaminen.</p> <p>1-2 kyselyä sähköisillä arviointikorteilla. Saadun aineiston analysointi ja kehittämiskohteiden esille tuominen.</p>

2.5.2. Yhteyksien luominen asiakastyön kehittämisen, oppilaitosten, koulutuksen ja soveltavan tutkimuksen välille

Oppilaitosyhteistyön sisältö perustuu tiedonvälitykseen. POKEVA välittää oppilaitoksille ja vammaistyön opiskelijoille opinnäytetöiden aiheita vammaistyön kentältä. POKEVA osallistuu aktiivisesti alueen oppilaitosten tilaisuuksiin, joissa loppuvaiheen opiskelijoita ohjataan tekemään vammaisalaan liittyviä opinnäytetöitä. Vammaisalan opinnäytetöiden ohjaukseen voidaan käyttää pieni osa kehittämissyksikön työpanoksesta mutta opinnäytetöiden ohjaus ei ole päätarkoitus.

Oppilaitoksille pyritään myös välittämään tietoa vammaistyön lähityöntekijöiden täydennyskoulutustarpeista. Täydennyskoulutustarpeiden kartoittamisessa tehdään kiinteää yhteistyötä alueen sosiaalialan osaamiskeskusten ja muiden alueella toimivien kehittämissyksikköjen kesken. POKEVA järjestää myös vammaisalaan liittyvää koulutusta, jota kunnat voivat hyödyntää täydennyskoulutusvelvoitteittensa saavuttamiseksi. POKEVA:ssa toimivia asiantuntijaryhmiä hyödynnetään täydennyskoulutusta suunniteltaessa.

Toiminta

POKEVA on käynyt esittelemässä hanketta ja vammaisalaa Seinäjoen ja Vaasan ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Yhteistyötä on tehty välittämällä opinnäytetyön aiheita oppilaitoksille ja tarjoamalla opiskelijoille harjoittelujaksoja kehittämissyksikössä. Opiskelijaharjoittelijoita on ollut kolme sosionomiopiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja yksi Turun yliopiston kasvatustieteiden laitoksen erityispedagogiikan opiskelija.

Kehittämissyksikön järjestämistä täydennyskoulutuksista on tietoa kohdassa 2.4.

2.5.3 Kansainvälinen yhteistyö

POKEVA tekee yhteistyötä NOPUS:n (Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service) kanssa. Tavoitteena on, että Seinäjoelle tai Vaasaan järjestetään yhdessä kansainvälinen sosiaalipalvelujen seminaari, jonka teemassa korostetaan vammaistyötä.

Toiminta

POKEVA on ollut mukana 'Henkilökohtaisen avun keskuksien' (HAVU) –hankkeen valmistelussa ja hankehakemuksen vahvistamiseksi on pyritty luomaan verkostoa muiden Pohjoismaissa toimivien henkilökohtaisen avun keskuksien kanssa. Kehittämissjohtaja on Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän tukemana käynyt opintomatalla Tanskassa Kööpenhaminassa 27.-30.11.2008, jonka osana on verkostoiduttu Tanskan henkilökohtaiseen apuun liittyvän projektin kanssa.

2.5.4 Tutkimus

Tutkimuksen asiantuntijaryhmän tavoitteena on etsiä kaksi tutkimuksesta kiinnostunutta maisterin tutkinnon suorittanutta henkilöä, jotka ovat valmiita aloittamaan väitöskirjan teon. Jos tällaiset henkilöt löytyvät, tutkimuksen asiantuntijaryhmä hakee tutkimushankerahoitusta Kunnallisalan Kehittämissäätiöltä (KAKS) vuoden 2008 loppuun mennessä.

Toiminta

Marraskuussa 2007 pidettiin Seinäjoella kokous, johon osallistuivat Vaasan yliopiston sosiaali- ja terveyshallintotieteen professori Pirkko Vartiainen ja Kokkolan yliopistokeskuksen sosiaalityön professori Aila-Leena Matthies. Kokouksessa keskusteltiin rahoituksen hakemisesta vammaistyöhön kohdistuvaan tutkimushankkeeseen ja mahdollisuudesta löytää hankkeeseen ja väitöskirjan tekemiseen sitoutuneita tekijöitä. Joulukuussa oli tapaaminen Jyväskylässä yhteiskuntatieteiden tohtori Marja-Riitta Reinikaisen kanssa, joka oli kiinnostunut jatkamaan tutkimustyötään, joka oli myös aiemmin käsitellyt vammaispolitiikkaa. Reinikainen ilmoitti kuitenkin myöhemmin, että hakee sosiaalityöhön liittyvää työtä eikä ole tässä vaiheessa mukana tutkimushaussa.

Kaavio 9.

**Eskoon
sosiaalipalvelujen
kuntayhtymä**

Tutkimuksen asiantuntijaryhmän työsuunnitelma 2007-2009

Tavoite on koota tutkimuksen asiantuntijaryhmä, joka hakee vammaistyön tutkimiseen tutkimusrahoitusta kunnallisalan kehittämissäätiöltä vammaistyön kehittämissyksikön toiminta-aikana

-31.12.2007	1.1-31.8.2008	1.9.2008-31.12.2008	1.1.2009-
Kontaktien luominen Palaveri Vaasassa 13.11.2007 Palaveri Jyväskylässä 3.12.2007	Koko tutkimusryhmän palaveri Seinäjoella 30.1.2008 Sovitaan aikataulu ja vastuut Tutkimusrahoitushake- muksen valmistelu	Hakemuksen toimittaminen kunnallisalan kehittämissäätiöön Hakemuksen käsittely kunnallisalan kehittämissäätiössä	Tutkimusrahoituksesta on päättös ja tutkimushanke aloittaa toimintansa mikäli rahoitus saadaan

Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä • Eskoontie 47, 60280 SEINÄJOKI • Puh. (06)216 9555

www.eskoo.fi

3. MUU OSALLISTUMINEN JA TOIMINTA

Hanketyöntekijät ovat osallistuneet edellä mainittujen koulutusten ja muiden tapahtumien lisäksi seuraaviin tilaisuuksiin:

- Stakesin ja kehittämissyksiköiden kokoukset 8.10.07, 27.5.08 ja 2.9.08
- Seutuneuvonta, Kuntatalo, Helsinki, 25.–26.10.07 (Mustakallio ja Yli-Hynnillä)
- Vammaisala muutoksessa 25.10.07, Talentian tilaisuus, Helsinki (Mustakallio)
- Apuvälinemessut Tampere 8.11.07 (Mustakallio)

- Vammaisverkoston työkokoukset: 14.11.07 Pori, 6.5.08 Seinäjoki (Pokeva ja SonetBotnia järjestäjinä)
- Kehitysvammaisuus ja mielenterveys 15.11.07, Seinäjoki (Yli-Hynnilä)
- tiedotustilaisuudet kunnille ja yhteistyökumppaneille POKEVAN toiminnan aloittamisesta 27.11.07 Kokkola ja 9.1.08 Seinäjoki
- tiedotus POKEVAN toiminnasta vammaisneuvostoille: 14.2.08 Kauhajoki, 21.2.08 Seinäjoki
- Kosken ja kehittämissyksiköiden yhteistyöpalaverit: 17.1.08, 12.2.08, 19.3.08 ja 15.8.08
- SonetBotnian ja kehittämissyksiköiden yhteistyöpalaverit 26.10.07, 6.3.08, 16.6.08
- Talentian sosiaalialan asiantuntijapäivät 12.–13.3.08 Helsinki (Mustakallio, Yli-Hynnilä, Oinonen), hanke-esittelyä
- TerveSos-messut 21. – 22.5.08 Jyväskylä (Mustakallio)
- Valtakunnalliset osaamiskeskuspäivät 20.–21.8.08 Vaasa (Mustakallio ja Yli-Hynnilä)
- Keski-suomalaisen vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen – hankkeen päätösseminaari 12.9.08 Jyväskylä (Mustakallio ja Yli-Hynnilä), ”viestikapulan” siirto POKEVALLE
- Mun oma elämä - Kehitysvammaliiton opintopäivät 16.–17.9.08, Lahti (Mustakallio ja Yli-Hynnilä)
- Projektin tulokset elämään 7.-8.10.08 Helsinki (Yli-Hynnilä)

4. HANKKEEN TULEVAISUUS

Syksyn 2008 aikana hanketyöntekijät ovat valmistelleet Sosiaali- ja terveysministeriölle hankehakemusta ”*Vammaispalvelujen parhaat palvelurakenteet ja prosessit*” vuosille 2009 – 2011. Hanke toimii ennen kaikkea KASTE-ohjelman teema-alueella sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteet ja prosessit. Tällä teema-alueella keskitytään vahvistamaan valittujen pilottialueina toimivien laajenevien peruskuntien ja yhteistoiminta-alueiden vammaispalvelujen rakenteiden ja prosessien suunnittelua ja seurantatiedon tuottamista. Tavoitteen toteuttamisen kannalta on tärkeää ottaa huomioon vammaisten henkilöiden laajan väestöpohjan erityispalvelut ja niiden asema kunnan lähipalvelujen tukemisessa. Hanke-alue on laajentunut Itä-Suomeen käsittäen Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon. Ajatus seitsemän maakunnan yhteisestä vammaisalan kehittämishankkeesta on syntynyt vuoden 2008 aikana käydyissä neuvotteluissa. Hanke rakennetaan verkostoitumalla yli maakuntarajojen hakemalla kumppanuutta eri maakuntien kesken. Vaikuttaa siltä, että vammaistyön ja – palvelujen kehittäminen jää helposti kapea-alaiseksi tai vanhuspalvelujen ja lastensuojelun kehittämistarpeiden vuoksi taka-alalle. Vaikuttamisnäkökulmasta seitsemän maakunnan yhteinen vammaisalan kehittämisverkosto on riittävän vahva kuntien, kuntayhtymien ja muiden eri toimijoiden vammaistyön kehittämisen tukemiseksi yhteistyössä.

Hankealue on väestöpohjaltaan riittävän suuri palvelurakenteen kehittämiseen, vammaispalvelujen turvaamiseen sekä perus- ja erityisosaamisen vahvistamiseen. Palvelurakenne maakunnissa on erilainen ja ne täydentävät toisiaan kiinnostavasti. Joidenkin vammaispalvelujen kehittämisessä maakunnissa on päällekkäisyyttä, joten resursseja yhdistämällä ja työnjaon avulla voidaan kehittämisessä säästää voimavaroja. Kehittämistyössä tulee kuitenkin ottaa huomioon alueiden erityisolosuhteet. Hanke toimii näin vertaistuen foorumina maakunnille useammalla eri tasolla – arjen työstä palvelurakenteiden tasolle.

Vammaissosiaalityön käytännönläheisen tutkimuksen sekä tiedontuotannon kannalta hanke tarjoaa volyymitaan riittävän alueen ja kumppanin kehittyäkseen ja profiloituakseen jatkossa.

Hankehakemus ja – suunnitelma jätettiin STM:lle 19.12.2008.

Omana erillisenä rahoitushakuna ovat hanketyöntekijät valmistelleet yhteistyössä Keski-Suomen vammaispalvelu-hankkeen projektipäällikön kanssa syksyn 2008 aikana TEKES:lle hankehakemusta ”Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan henkilökohtaisen avun keskusten kehittämishanke v. 2009 – 2001” (HAVU-hanke). Rahoitusta haetaan TEKES:n ohjelmasta ”Innovaatiot sosiaali- ja terveystalouden järjestelmässä”. Havukeskus -hankkeen tavoitteena on uudistaa vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun järjestämistapaa perustamalla maakunnallisia keskitettyjä henkilökohtaisen avun keskuksia Keski-Suomeen ja Etelä-Pohjanmaalle. Vammaispalvelulain uudistamisen myötä 1.9.2009 alkaen kunnat ovat velvollisia järjestämään vaikeavammaisille henkilöille henkilökohtaista apua laissa esitetyillä tavoilla, joista yksi on avustajan palkkaaminen päivittäisistä toimista selviytymiseksi. Maakunnallisten henkilökohtaisten avun keskusten keskitetyillä palveluilla voidaan tarjota huomattavaa tukea vammaisille henkilöille, henkilökohtaista apua tarjoaville tahoille kuten avustajille sekä kunnille henkilökohtaisen avun toteuttamisessa ja järjestämisessä. Keskusten toimintaan sisällytetään myös muuta tilapäisen avun välittämistä vammaisten henkilöiden ja perheiden tukemiseksi. Henkilökohtaisen avun keskuksen asiakkaita ovat henkilökohtaisen avun päätöksen saaneet vammaiset henkilöt (avustajien työnantajat ja päämiehet), henkilökohtaista apua tarjoavat tahot ja henkilökohtaiset avustajat, vammaisten perhehoitajat, omaishoidon lomitusta tarvitsevat sekä kunnat. Myös työntekijän tukemiseen ja osatyökykyisten mahdollisuuksiin työllistyä avustajan tehtäviin kiinnitetään erityistä huomiota. Henkilökohtaisen avun keskus hyödyntää saatavilla olevaa tietoteknologiaa palveluiden kehittämisessä ja maakunnallisessa saatavuudessa sekä yhteistyössä mm. yhteispalvelupisteissä. Kehittyvä palvelu perustuu asiakaspalaute- ja laatujohtamisen toimivuuteen. Hankehakemus on jätetty TEKES:lle 31.12.2008.

”Vammaispalvelujen parhaat palvelurakenteet ja prosessit” - hankesuunnitelma sisältää myös henkilökohtaisen avun ja henkilökohtaisten avun keskusten kehittämisen. TEKES ja STM tulevat käymään keskinäistä keskustelua tähän hankeosioon ja sen mahdolliseen rahoittamiseen liittyen.